НІВА

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 13 (213) 27 САКАВІКА 1960 Г. Цана 60 гр. Cena 60 gr.

У СУВЯЗІ З НАДЫХОДЗЯЧЫМ III-ІМ З'ЕЗДАМ ТАВАРЫСТВА, ГП БГКТ ПАКЛІКАЛА КАМІСІЮ ПРАПАНОЎ, ЯКАЯ ПРАЦУЕ НАД ПАДРЫХТОЎКАЙ З'ЕЗДА. У ПЕРШУЮ ЧАРГУ ГЭТАЯ КАМІСІЯ РАЗГЛЕДЗЕЛА СТАТУТ ТАВАРЫСТВА, УНЕСЛА Ў ЯГО ПАПРАЎКІ І ДАПОЎНІЛА.

НІЖЭЙ ЗМЯШЧАЕМ ПРАЕКТ НОВАГА СТАТУТА ДЛЯ АГУЛЬНАГА АБМЕРКАВАННЯ. ЗАЎВАГІ НАКІРОЎВАЦЬ У ГП БГКТ.

СТАТУТ

БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА–КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

ПРАЕКТ

РАЗДЗЕЛ I.

Назва, тэрыторыя, дзейнасць і месцазнаходжанне вярхоўных улад Таварыства.

§ 1. Таварыства мае назву: «Беларускае грамадска - культурнае таварыства».

§ 2. Таварыства дзейнічае на тэрыторыі Польскай Народнай Рэспублікі і мае права арганізавання і кіравання гурткамі і аддзеламі.

§ 3. Месцазнаходжаннем Галоўнага праўлення Таварыства з'яўляецца горад Беласток.

РАЗДЗЕЛ II.

Юрыдычны характар.

§ 4. Беларускае грамадска - культурнае таварыства мае юрыдычную асабовасць.

§ 5. Таварыства ўжывае двумоўную круглую пячатку з напісам у абвакаленні: «БЕЛАРУСКАЕ ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАЕ ТАВАРЫСТВА» — «Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne» і з напісам у сярэдзіне «ГАЛОЎНАЕ ПРАЎЛЕННЕ» — «Zarząd Główny».

РАЗДЗЕЛ III.

Мэта Таварыства.

§ 6. Мэтай Таварыства з'яўляецца:

1) Мабілізаванне беларускага насельніцтва да ўсенароднага будаўніцтва сацыялізма ў Польшчы.

2) Папулярызацыя і распаўсюджванне традыцый супольных змаганняў польскіх і беларускіх рабочых і сялян

3) Усебаковае распаўсюджванне ведаў аб СССР, а ў асаблівасці аб БССР. аб жыцці і працы іх народаў у непахіснай барацьбе за мір і дружбу паміж народамі.

4) Умацоўванне вузаў брацкага сужыцця беларускага насельніцтва з польскім насельніцтвам.

5) Азнаямленне беларускага насельніцтва, пражываючага ў Польшчы. з прагрэсіўнай польскай культурай і польскага насельніцтва — з прагрэсіўнай беларускай культурай.

6) Распаўсюджванне беларускай культуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу.

7) Арганізаванне і падтрымліванне беларускай мастацкай і навуковай творчасці, выдавецкай дзейнасці і г. д

8) Ахоўванне беларускага фальклору.

9) Апека над беларускімі школамі. курсамі беларускай мовы. чытальнямі бібліятэкамі. калектывамі мастацкай самадзейнасці і г. д

10) Вядзенне працы ў напрамку эканамічна - гаспадарчай актывізацыі тэрыторыі, на якой жыве беларускае насельніцтва.

РАЗДЗЕЛ IV.

Сродкі дзейнасці.

§ 7 Мэты свае Таварыства дасягае шляхам:

1) Арганізавання цэнтраў распаўсюджвання і папулярызацыі беларускай культуры і мастацтва (бібліятэк. клубаў. хат-чытальняў.

2) Арганізавання курсаў беларускай мовы для моладзі і старэйшых. курсаў беларускага народнага мастацтва. гутарак. чытак, дакладаў. выставак, дыскусійных вечароў і г. д.

3) Арганізавання канцэртаў, тэатральных пастановак, выступленняў калектываў мастацкай самадзейнасці, масавых аглядаў кінафільмаў, спартыўных мерапрыемстваў, экскурсій па Польшчы, да СССР і краін народнай дэмакратыі.

4) Арганізавання і вядзення беларускіх калектываў мастацкай самадзейнасці.

5) Апекі над маладымі талентамі і стваральнікамі беларускага мастацтва.

6) Удзельнічання ў арганізаванні паездак студэнтаў і навуковых працаўнікоў у БССР з мэтай пашырэння навуковых ведаў.

7) Вядзення прэсавай і выдавецкай дзейнасці.

8) Вядзення гаспадарчай дзейнасці ў галіне вытворчасці, паслуг і гандлю праз асобную арганізацыйную адзінку, даход якой будзе прадзначацца на мэты Таварыства.

9) Садзейнічання з іншымі масавымі арганізацыямі.

10) Утрымлівання сувязі з грамадскімі і культурнымі таварыствамі БССР і краін народнай дэмакратыі.

РАЗДЗЕЛ V.

Члены, іх правы і абавязкі.

§ 8. Членам Таварыства можа быць кожная фізічная асоба. Школьная моладзь можа прымаць удзел у працы Таварыства ў рамках правілаў Міністэрства асветы.

§ 9. Правы члена набываюцца з хвіліны падпісання дэкларацыі аб прыняцці ў рады Таварыства і падцвярджэннем яе праўленнем гуртка або праўленнем аддзела.

§ 10 Член Таварыства мае наступныя правы і абавязкі:

1) Выбіраць і быць выбраным да ўлад Таварыства.

2) Карыстацца ўсім абсталяваннем Таварыства.

3) Выступіць з Таварыства ў кожны час. падаўшы пісьмовую заяву да праўлення гуртка або аддзела.

4) Актыўна супрацоўнічаць у рэалізацыі задач Таварыства.

5) Прытрымоўвацца статута. а таксама пастаноў і загадаў улад Таварыства

(Працяг на стар. 2)

Перадз'ездаўская дыскусія

ЦІ КУЛЬТУРНА - АСВЕТНАЕ?

Калі ў памятны лютаўскі дзень 1956 года адбываўся арганізацыйны з'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства, дык многія прысутныя на ім дэлегаты напэўна не ўяўлялі сабе поўнасцю тых усіх магчымасцей, якія стаяць перад будучай арганізацыяй. Яны выявіліся толькі ў канкрэтнай практычнай дзейнасці арганізацыі на працягу мінулых год. Але ці былі гэтыя магчымасці належным чынам выкарыстаны — гэта ўжо іншая справа.

Трэба тут адзначыць, што безумоўна, Беларускае таварыства мае пэўныя дасягненні. Дзякуючы адданасці і энергіі сваіх актывістаў, патрапіла разгарнуць сярод вясковага насельніцтва самадзейны мастацкі рух. Узніклі харавыя калектывы, танцавальныя групы, драмгурткі. Моладзь і старэйшыя ахвотна гарнуліся да культурнай працы. Прыкметнае ажыўленне наглядаецца ў працы паасобных аддзелаў таварыства, у прыватнасці. Беластоцкага аддзела, які па праву заняў тут першае месца. Пэўныя прыкметныя зрухі бачым таксама і ў працы групы інтэлігенцыі пры Галоўным праўленні БГКТ. У чым яны выяўляюцца ўсе добра ведаюць, ды ўрэшце не месца тут на пералік дасягненняў. Іншая справа, што яны каштавалі многа сіл і намаганняў нешматлікай групы актыўных членаў таварыства. Мабыць, нават занадта нешматлікай.

Гледзячы з перспектывы чатырох год на дзейнасць арганізацыі, хочацца сказаць, што яна не апраўдала поўнасцю сваёй назвы «культурна - грамадская». Чаму? — хтосьці спытаецца. Таму, мне здаецца, што гэта дзейнасць грашыла нейкай сваёй абмежаванасцю. я б сказаў, прыватнасцю. Усе амаль сілы былі кінуты на разгортванне самадзейнага мастацкага руху. А тым часам таварыства выпусціла з-пад увагі цэлы шэраг іншых форм працы — форм агульнаграмадскага характару. «Салаўёвымі песнямі не будзеш сыты». — мудра кажа народная прымаўка. Праўда, прыемна сялянам пасля цяжкай працы культурна правесці час. Ім хочацца паслухаць добрую песню. убачыць аднаактоўку. пастаўленую сваімі аднавяскоўцамі ці захапляцца хараством народных танцаў Аднак такія прыемнасці бываюць пераважна ў нядзелю. Рэшта дзён сяляне працуюць. І тут. здаецца. завяршаецца роля таварыства. Яно не вельмі выразна бачыць селяніна-працаўніка. Не бачыць штодзённых спраў вёскі. якія. урэшце, складаюць сутнасць яе існавання. Калі, напрыклад. такія арганізацыі. як Польскі чэрвоны крыж ці Ліга пшыяцюл жолнежа займаюцца выключна сваёй дзялянкай працы. дык у выпадку Беларускага таварыства ўсё павінна выглядаць інакш. У тым асяроддзі. дзе яно працуе. павінна ўнікаць ва ўсе яго справы. Часта чуваць нараканні. што. маўляў, нейкі аддзел ці гурток арганізацыі слаба працуе і нават не бачыць перспектыў. Але ж гэта сапраўднае непаразуменне. Кожны аддзел і гурток вельмі патрэбны. Напэўна ніхто дрэнна не ацэніць працу гуртка. ну скажам. у вёсцы Парцава. на Бельшчыне. калі ён супольна з Павятовым праўленнем Лігі жанчын наладзіць курс для вясковых гаспадынь. Або гурток з іншай вёскі пацікавіцца. ці ў мясцовым сельгасгуртку трактарыст добра валодае сваёй прафесіяй. а калі ўзнікне неабходнасць. патурбуецца, каб ён закончыў адпаведны курс. Усе жыхары вёскі будуць удзячны гуртку. які патурбуецца. каб у іх вёску прыехаў лекар. Тут. праўда, толькі прыклады. Усё залежыць ад сітуацыі.

Зразумела. што Галоўнае праўленне не мае ў сябе спецыялістаў у розных галінах сельскай гаспадаркі, што не можа падмяняць дзейнасць шматлікіх устаноў і арганізацый. Аднак выхад заўсёды можна і трэба знайсці. Трэба супрацоўнічаць з імі, спалучаць па меры магчымасці сваю дзейнасць з іх дзейнасцю. І таму лічу. што Беларускае грамадска - культурнае таварыства мае цяжкія і адказныя абавязкі. Весялей будуць гучаць песні на вёсцы. калі жыццё ў ёй будзе больш заможным, калі. дзякуючы руплівасці мясцовага гуртка БГКТ. сяляне набудуць новыя веды, якія ім выдатна дапамогуць у працы.

(Працяг на стар. 2)

Як мы ўжо паведамлялі, нядаўна ў Беластоку была арганізавана выстаўка малюнкаў беларускіх дзяцей у Польшчы.

Побач фрагмент гэтай выстаўкі.

Фота П. Чарнякевіч

СТАТУТ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

(Працяг са стар. 1)

6) Сістэматычна ўплочваць членскія складчыны.

7) Шанаваць маёмасць Таварыства.

§ 11. Членства канчаецца з хвілінай:

1) Ліквідацыі Таварыства

2) Смерці члена

3) Добраахвотнага выступлення на заяве праўленню гуртка або аддзела.

4) Выключэнне члена з Таварыства праўленнем гуртка або аддзела ў выпадку, калі член сваімі паводзінамі дзейнічае на шкоду Таварыству

РАЗДЗЕЛ VI.
Вярхоўныя ўлады Таварыства.

§ 12. Вярхоўнымі ўладамі Таварыства з'яўляюцца:

1) Агульны з'езд дэлегатаў.

2) Галоўнае праўленне.

3) Галоўная рэвізійная камісія.

1. Агульны З'езд дэлегатаў.

§ 13. Найвышэйшай уладай Таварыства з'яўляецца Агульны з'езд дэлегатаў. Адрозніваюцца агульныя з'езды звычайныя і надзвычайныя. Агульны з'езд звычайны склікае Галоўнае праўленне адзін раз на тры гады. Агульны з'езд надзвычайны склікаецца па жаданню Пленума Галоўнага праўлення, Прэзідыума Галоўнага праўлення, Галоўнай рэвізійнай камісіі, або па жаданню 2/3 агульнага ліку аддзелаў.

§ 14. З'езд дэлегатаў акрэслівае:

1) Агульны ідэйны напрамак і асноўныя формы працы Таварыства.

2) Выбірае на перыяд трох гадоў членаў Галоўнага праўлення і Галоўнай рэвізійнай камісіі.

3) Разгледжвае справаздачы Галоўнага праўлення, Галоўнай рэвізійнай камісіі і зацвярджае Галоўнае праўленне.

4) Устанаўлівае статут Таварыства і ўносіць у яго змены.

5) Устанаўлівае праграму дзейнасці Таварыства.

6) Удзяляе Галоўнаму праўленню спецыяльныя ўпоўнаважанні, апрача акрэсленых у § 23 гэтага статута.

7) Пастанаўляе аб ліквідацыі Таварыства.

8) Устанаўлівае членскія складчыны.

9) Устанаўлівае лік членаў Галоўнага праўлення.

§ 15. Паведамленне аб агульным з'ездзе Таварыства падаецца да ведама членаў Таварыства сумесна з парадкам дня ў прэсавым органе Таварыства за месяц перад тэрмінам. Галоўнае праўленне можа дадаткова паведаміць членаў Таварыства аб скліканні агульнага з'езда іншымі сродкамі, напр. друк, радыё і т. п.

§ 16. Работа агульнага з'езда і зацверджаныя на ім пастановы з'яўляюцца важнымі пры ўдзеле не менш 50 прац. выбраных на з'езд дэлегатаў.

§ 17. Дэлегаты на з'езд выбіраюцца на канферэнцыях аддзелаў згодна з пастановамі Галоўнага праўлення.

§ 18. Пастановы агульнага з'езда зацвярджаюцца большасцю галасоў, прысутных на з'ездзе з правам галасавання. Галасаванне ў асноўным адкрытае, аднак агульны з'езд можа вынесці пастанову аб тайным галасаванні.

II. ГАЛОЎНАЕ ПРАЎЛЕННЕ.

§ 19. Органам, кіруючым работай Таварыства паміж агульнымі з'ездамі, з'яўляецца Галоўнае праўленне.

§ 20. Галоўнае праўленне выбіраецца на агульным з'ездзе Таварыства на трохгадовы перыяд.

§ 21. Галоўнае праўленне выбірае са свайго складу прэзідыум і сакратарыят Галоўнага праўлення як органы, кіруючыя Таварыствам.

§ 22. Пленарныя пасяджэнні Галоўнага праўлення склікаюцца не менш, чым два разы ў год, пасяджэнні Прэзідыума Галоўнага праўлення — не менш чым раз у квартал.

§ 23. Да кампетэнцыі Галоўнага праўлення належыць:

1) Кіраванне працай Таварыства.

2) Пакліканне або адкліканне старшыні, намесніка, сакратара, а таксама членаў Прэзідыума Галоўнага праўлення.

§ 24. Галоўнае праўленне мае права адклікаць са свайго складу паасобных членаў, калі яны не спраўляюцца са сваімі абавязкамі, а таксама на іх месца паклікаць новых членаў з актыву Таварыства. Змены гэтыя не могуць перавышаць 1/3 складу Галоўнага праўлення, выбранага на агульным з'ездзе Таварыства.

§ 25. Прэзідыум Галоўнага праўлення:

1) Забяспечвае выкананне планаў працы Таварыства праз сваіх членаў, штатных працаўнікоў і грамадскі актыў Таварыства.

2) Наглядае за прэсавым органам Таварыства.

3) Загадвае маёмасцю і фінансамі Таварыства.

4) Прымае абавязацельствы і падпісвае дагаворы.

5) Устанаўляе бюджэт Таварыства і забяспечвае яго правільную рэалізацыю.

6) Зацвярджае план працы аддзелаў Таварыства і кантралюе іх рэалізацыю.

7) Прыймае і звальняе ў Галоўным праўленні і аддзелах штатны апарат Таварыства.

8) Склікае пленарныя пасяджэнні Галоўнага праўлення і складае справаздачы аб сваёй дзейнасці.

9) Назначае і адклікае галоўнага бухгалтара.

10) Кіруе гаспадарчай дзейнасцю, якая вядзецца праз спецыяльную арганізацыйную адзінку.

11) Прадстаўляе Таварыства звонку праз старшыню, сакратара, або асобы, імі ўпаўнаважаныя.

§ 26. Сакратарыят кіруе працай Галоўнага праўлення ў бягучай дзейнасці.

III. Галоўная рэвізійная камісія.

§ 27. Галоўная рэвізійная камісія з'яўляецца вярхоўным органам фінансава - гаспадарчага кантролю Таварыства, выбраным агульным з'ездам Таварыства на перыяд трох год у складзе 5 членаў. Галоўная рэвізійная камісія выбірае са свайго асяроддзя старшыню, намесніка і сакратара.

§ 28. Да абавязкаў Галоўнай рэвізійнай камісіі належыць:

1) Кантраляванне не менш, як раз у год, фінансава - гаспадарчай дзейнасці Таварыства.

2) Складанне на агульным з'ездзе справаздач і прапаноў.

РАЗДЗЕЛ VII
Тэрытарыяльныя ўлады Таварыства.

§ 29. Тэрытарыяльнымі ўладамі Таварыства з'яўляюцца:

1) Канферэнцыя аддзела

2) Праўленне аддзела.

3) Рэвізійная камісія.

1. Канферэнцыя аддзела.

§ 30. Да кампетэнцыі канферэнцыі аддзела належыць:

1) Выбары на перыяд трох год праўлення ў ліку ад 5 да 7 членаў, а таксама рэвізійнай камісіі ў ліку 3-х членаў.

2) Разгледжванне справаздач праўлення аддзела.

3) Выбар дэлегатаў на агульны з'езд Таварыства.

II. Праўленне аддзела.

§ 31. Да кампетэнцыі праўлення аддзела належыць:

1) Кіраванне работай аддзела на сваёй тэрыторыі паміж канферэнцыямі ў межах пастаноў і загадаў Галоўнага праўлення.

2) Апрацоўка і рэалізацыя планаў дзейнасці.

3) Вядзенне гаспадарчай дзейнасці на сваёй тэрыторыі.

4) Нагляд над дзейнасцю падлягаючых гурткоў.

5) Вядзенне бібліятэк, клубаў, чытальняў, мастацкіх калектываў.

6) Арганізаванне дыскусійных клубаў, курсаў беларускай мовы, мастацкіх мерапрыемстваў, кінааглядаў і г. п.

7) Скліканне раз на тры гады канферэнцыі аддзела.

§ 32. Праўленне аддзела выбірае сярод свайго складу прэзідыум аддзела ў складзе — старшыня, намеснік і сакратар.

III. Рэвізійная камісія.

§ 33. Да кампетэнцыі рэвізійнай камісіі належыць:

1) Кантраляванне не менш як раз у год фінансава - гаспадарчай дзейнасці адзела.

2) Складанне на канферэнцыі справаздач і ўношванне прапаноў.

3) Выбар са свайго калектыву старшыні.

IV ГУРТОК

§ 34 Гурток Беларускага грамадска - культурнага таварыства з'яўляецца асноўнай арганізацыйнай адзінкай Таварыства і ў сваёй дзейнасці падлягае праўленню аддзела.

§ 35. Агульны сход членаў гуртка:

1) Апрацоўвае план працы гуртка і сродкі рэалізацыі.

2) Выбірае дэлегатаў на канферэнцыю аддзела.

3) Выбірае на перыяд аднаго года праўленне гуртка ў ліку 3—5 асоб.

4) Разгледжвае справаздачы праўлення гуртка.

§ 36. Праўленне гуртка:

1. Выконвае пастановы агульнага сходу членаў гуртка і загады вярхоўных улад.

2) Склікае агульны сход гуртка не менш чым раз на два месяцы.

3) Выбірае са свайго калектыву старшыню, сакратара і касіра.

РАЗДЗЕЛ VIII.
Маёмасць Таварыства.

§ 37. Маёмасць Таварыства складаецца:

1) З субсыдый і датацый.

2) З дараў, запісаў і ахвяр.

3) З даходаў, дабытых цераз гаспадарчую дзейнасць.

4) З выдавецкай дзейнасці.

5) З членскіх складчын.

§ 38. Усялякія пастановы Галоўнага праўлення адносна продажу часткі або ўсяе нерухомай маёмасці Таварыства павінны быць зацверджаны рэгістрацыйнымі ўладамі.

§ 39. Абавязацельствы ў справах маёмасці ад імя Таварыства падпісвае старшыня Галоўнага праўлення, або яго намеснік, сакратар, або асобы, імі ўпаўнаважаныя.

РАЗДЗЕЛ IX.
Змена статута і ліквідацыя Таварыства.

§ 40. Аб усялякіх зменах і папраўках гэтага статута, як і аб ліквідацыі Таварыства вырашае шляхам пастановы агульны з'езд дэлегатаў большасцю 3/4 прысутных дэлегатаў.

§ 41. Пастанова аб перадачы маёмасці ў выпадку ліквідацыі Таварыства на аснове ўласнага рашэння падлягае зацверджанню рэгістрацыйнай улады.

§ 42. Агульны з'езд дэлегатаў у выпадку ліквідацыі Таварыства, аб якім гаворыцца ў § 41, паклікае 5-ціасабовую ліквідацыйную камісію.

КЛОПАТЫ ПАД ФРЫГІЙСКАЙ ШАПКАЙ

Прыезд прэм'ера Савецкага Саюза Н. С. Хрушчова ў Францыю выпаў у такі час, калі кіруемая дэ Голем V-тая рэспубліка з дня на дзень перажывае ўсё больш розных па характару і значэнню цяжкасцей. Гэта цяжкасці вялікія і малыя, унутраныя і міжнародныя.

Пачнем ад малых. але міжнароднага характару. Як вядома, здаўна і да нядаўняга часу Туніс быў Французскай калоніяй. У апошнія гады ён стаў самастойнай дзяржавай і часам, калі толькі можа, стараецца «аддзякаваць» былым каланізатарам. Нядаўна гарадское ўпраўленне горада Туніса (сталіца краіны) дало загад знішчыць мур, акружаючы будынак Французскага пасольства, матывуючы тым, што ў гэтым месцы павінна праходзіць новая шасэйная дарога. Гэта моцна кранула французскага пасла — прадстаўніка, як бы там ні было, адной з важнейшых заходніх дзяржаў, таму што мур з'яўляецца ўласнасцю V-тай рэспублікі. Ён злажыў супраць гэтага пратэст Не дачакаўшыся вынікаў, паехаў у Парыж.

Відаць, урад прэзідэнта дэ Голя вырашыў, што выезд пасла — малазначная кара бунтаўнічай дзяржаве і пастанавіў значна «лепш» заплаціць за гэта тунiскаму народу. У адзін прыгожы дзень перад будынкам туніскага пасольства ў Парыжы з'явіліся групы рабочых. На працягу некалькіх гадзін сарвалі тратуары і выкапалі глыбокія равы, праз якія немагчыма прайсці ў будынак пасольства. Паслу было сказана, што ўсё гэта зроблена дзеля пракладкі новых правадоў, але так, як пакуль што не хапіла матэрыялу, равы на нейкі час застануцца не засыпанымі. Пасол Туніса таксама заявіў пратэст і не выехаў з Парыжа толькі таму, што не мог пераскочыць праз выкапаныя вакол будынка равы.

Як бачым, вялікі дыпламатычны свет не пазбаўлены смешных выпадкаў, характэрных для людзей у дашкольным узросце. Канфлікт паміж Францыяй і Тунісам, праўда, не выклікаў напружання паміж V рэспублікай і ўсімі арабскімі краінамі, але выклікаў не апошнія сваркі. Зрэшты, зараз Францыя знаходзіцца ў вострым канфлікце з усімі арабскімі краінамі. Прычынай гэтага з'яўляецца вайна ў Алжыры і нядаўна праведзеныя атамныя спробы на Сахары. Сахара даставіла дэ Голю больш клопатаў, чым Туніс. Зараз на французскім атамным палігоне ідуць падрыхтоўкі да выпрабавання другой бомбы. Можам уявіць, якое будзе абурэнне, калі выпрабаванні будуць ажыццёўлены. Афрыкана - азіяцкія краіны ўжо прыставілі Францыю да ганебнага слупа і маюць намер склікаць сесію ААН для асуджэння парыжскага ўрада. У апошні час асуджэнне дэ Голя прыйшло не толькі з заграніцы. Рэгуліраванне цэн на тавары шырокага ўжытку, праведзенае ў сувязі з абменам франкаў, зрабіла некарысны уплыў на сельскую гаспадарку. У Парыжы гавораць нават, што на вёсцы крызіс. Большасць дэпутатаў праявілі ініцыятыву склікаць надзвычайную парламентарную сесію. Згодна з канстытуцыяй, у такім выпадку прэзідэнт дэ Голь павінен падпісаць дэкрэт аб тэрміне сесіі. Дэ Голь гаворыць, што «павінен» не значыць, што абавязаны. Затым афіцыяльна заяўляе, што ў сучасны момант у яго ёсць важнейшыя справы, і ён не мае часу слухаць доўгія прамовы дэпутатаў. Цяпер Францыя павінна выглядаць магутнай і прадстаўнічай. Вядома, трэба ж паказацца перад прэм'ерам Савецкага Саюза. Паездка ў Вашынгтон, у якую дэ Голь збіраецца рушыць пазней, таксама павінна адбыцца парадна. А справы ўнутраныя, нават тыя, якія неадкладна трэба вырашыць, пачакаюць.

Можна сумнявацца, ці ўсе канфлікты захочуць чакаць. Некаторыя, зусім не самыя прагрэсіўныя палітычныя колы гавораць ужо, што канстытуцыя V рэспублікі не перажыве свайго аўтара, якім з'яўляецца дэ Голь.

А ці не варожаць яны, гэтыя прадказванні, на далейшыя клопаты пад скромнай фрыгійскай шапкай?

У. ЛАЗІНСКІ

ЦІ КУЛЬТУРНА—АСВЕТНАЕ?

(Працяг са стар. 1)

Неабходна, каб беларускія гурткі спалучалі сваю працу з вясковымі гурткамі Саюза сялянскай моладзі і наогул з усімі арганізацыямі, якія дзейнічаюць у іх асяроддзі.

Адзначалася ўжо, што пры Галоўным праўленні Таварыства гуртуецца група інтэлігенцыі. Праводзяцца тут навуковыя доследы, рыхтуецца спецыяльны зборнік. Зразумела, што гэтыя мерапрыемствы патрабуюць шмат часу і ахвярнасці. Усё гэта добра. Аднак не трэба забываць і пра тое, што гэтымі справамі цікавіцца ўсё ж-такі нешматлікая колькасць асоб, што для людзей, якія маюць пачатковую адукацыю, многае тут будзе незразумелым, зусім новым. А значную большасць чытачоў выданняў таварыства складаюць сяляне. Справа тут у прапорцыях, у адпаведным размеркаванні сіл актыўных дзеячоў арганізацыі. У драмгуртках адчуваецца недахоп вартаснага сучаснага рэпертуару, на вёсцы яшчэ поўнасцю не зжыта непісьменнасць, і таму члены навуковага гуртка БГКТ павінны мець тут свой вырашальны голас. Добра было б, каб таварыства выдала прынамсі брашуру з сельскагаспадарчымі парадамі; можа гэта быць, напрыклад, пераклад з польскай мовы. Шкада, што на старонках «Нівы» замоўк сябра Мірон са сваімі сельскагаспадарчымі парадамі. А мо' яму таварыства даручыла б апрацаваць такую брашуру.

Зараз уся краіна жыве справай будовы школ-помнікаў 1000-годдзя. Шматлікія грамадскія арганізацыі, дзяржаўныя ўстановы ўносяць сваю цаглінку ў той ці іншай форме ў гэтую справу. Вось добра было б, каб Беларускі народны калектыў песні і танца прызначыў даход з выступлення на гэты фонд. Такое пачынанне заслугоўвала б вялікай увагі нашага грамадства.

Старшыня Галоўнага праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства тав. Уладзімір Станкевіч пісаў нядаўна ў «Ніве», што «дзяржава нам не толькі не перашкаджае ў развіцці нашай культурна - асветнай дзейнасці, але выдатна дапамагае ўсімі магчымымі сродкамі». Гэта да чагосьці абавязвае таварыства. Нельга забываць, што яно з'яўляецца адной са шматлікіх арганізацый нашай краіны, што таксама дае справаздачу перад усім грамадствам.

III З'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы павінен быць грунтоўным аглядам дагэтуляшняй дзейнасці арганізацыі. Павінен як мага дакладней абмеркаваць усе магчымасці далейшай працы, каб арганізацыя заслугоўвала на сваю назву.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ
загадчык беларускай рэдакцыі Польскага радыё ў Беластоку.

ВЯСКОВЫЯ ПАРТРЭТЫ

НАСТАЎНІК

Кіраўніком пачатковай школы ў Клюковічах Язэп Палка працуе яшчэ не доўгі час. Але за гэты перыяд у школе шмат што змянілася на лепшае. Па ініцыятыве кіраўніка амаль поўнасцю аднўлена знішчанае за папярэдні перыяд школьнае абсталяванне. Ад нейкага часу не толькі выгляд школы, але і самых вучняў змяніўся карэнным чынам. Яны пачалі чысцей апранацца і больш культурна вясці сябе.

У апошні час кіраўнік выстараўся для школы ўласны кінаапарат. У школе часта дэманструюцца кінафільмы, на якія ахвотна прыходзяць не толькі школьнікі, але і старэйшыя жыхары вёскі. Вельмі цікавая з'ява. З таго часу, як пачаліся ў школе дэманстравацца фільмы, штораз менш наведвальнікаў ёсць у мясцовым «Бары». Аказваецца, што фільм жыхараў вёскі больш цікавіць чым шклянка гарэлкі. І хоць мо' некаторыя прадстаўнікі ГС гэтай канкурэнцыяй не зусім задаволены, але кіраўнік школы не турбуецца. І вельмі правільна! У апошні час кіраўнік аднавіў працу мясцовага драмгуртка. Да ўдзелу ў пастаноўцы новай п'есы ён заахвоціў нават жанатых, старэйшых жыхароў вёскі. Цяпер яны часта ахвотна прыходзяць доўгі. вечары ў школе на рэпетыцыях. Кіраўнік вельмі ахвотна праводзіць вольны час з жыхарамі вёскі ў дыскусіях аб усім тым, што іх цікавіць і хвалюе.

ФЕЛЬЧАР

— Наш дохтар, — скажа вам першая сустрэнутая ў вёсцы жанчына, — гэта чалавек, якога пашукаць са свечкай Дай Божа ўсёды такіх — дадасць яна з пашанай у голасе.

Фельчар Клюковіцкага пункта аховы здароўя Францішак Вільчэўскі вельмі адданы чалавек у сваёй працы. Да яго прыедзь у любое надвор'е, ці гэта будзе зімовая завея, ці восеньскі лівень, ці летняя спякота, ці дзень, ці ноч, ён нічога не гаворачы, хутка збярэцца і едзе да хворага. Фельчар Вільчэўскі вельмі ветлівы і непасрэдны ў адносінах з вясковымі людзьмі. Самаадданай працай шмат добрага робіць земляробам усёй аколіцы

МАСТАК

— Залатыя рукі мае чалавек, — кажуць ва ўсёй аколіцы аб Юрку Капусцінскім — Ён вам з мёртвага дрэва вырабіць такую рэч, што здаецца, вось-вось загаворыць, — дадаюць іншыя з захапленнем. І сапраўды клюковіцкі сталяр Юрка Капусцінскі вялікі мастак у сваёй прафесіі. Кожную сталярскую рэч, пачынаючы ад невялікай сальнічкі да ложка, стала, ці нават шафы, выканае так, што глядзі на яе, не наглядзішся. Зрэшты, Юрку Капусцінскага нельга назваць сталяром. Каб вы пабачылі малюнкі, выкананы яго таленавітымі рукамі! Колькі ў іх прыгожай праўдзівасці родных куткоў – краявідаў! Яшчэ больш талент праяўляе Юрка Капусцінскі ў разьбе. Якія ж прыгожыя з яго рук выходзяць звяры і птушкі, жыхары Белавежскай пушчы, якія шкатулы, касеты і іншыя рэчы.

Вельмі было б дарэчы, каб нашае Таварыства мела на ўвазе клюковіцкага таленавітага мастака пры арганізацыі выставак нашага самароднага мастацтва, ды і не толькі тады.

(вб)

З жыцця БГ-КТ

КАНЦЭРТ БЕЛАРУСКАГА КАЛЕКТЫВУ ПЕСНІ І ТАНЦА

28 лютага г. г. у Павятовым Доме Культуры ў Вэнгажэве (Ольштынскае ваяводства) адбыўся канцэрт Беларускага народнага калектыву песні і танца, існуючага пры ГП БГКТ. Жыхары Вэнгажэва надта горача прымалі самадзейных артыстаў.

В. Ш.

ЛІТАРАТУРНЫЯ ВЕЧАРЫ

4 сакавіка г. г. у памяшканні Варшаўскага аддзела БГКТ адбыўся аўтарскі вечар Алеся Барскага. Алесь Барскі, які ўжо не раз выступаў на Беласточчыне, дзе здабыў папулярнасць, зачараваў і варшавякаў сваёй глыбокай лірыкай.

Таксама ў мінулым тыдні адбыўся тут аўтарскі вечар Віктара Шведа. Пасля выступлення паэта разгарнулася шырокая дыскусія. Дыскутанты адзначалі, што лепшымі вершамі паэта з'яўляюцца тыя, у якіх гучыць грамадзянская тэматыка.

Вечары былі арганізаваны мясцовым гуртком літаратурнага аб'яднання.

Я. АНІСЭРОВІЧ.

Рыхтуемся да Ленінскай вечарыны

СЯРГЕЙ ГРАХОЎСКІ

НА ВОЛЗЕ

На Волзе непагадзь.
Ляцяць на бераг пырскі,
над Волгай не змаўкае ветру свіст.
Завулкамі купецкага Сімбірска
ідзе на стромкі бераг гімназіст.

Яму ад нараджэння дарагая
вялікая расійская рака.
Ён бачыць, як у змроку дагарае
на тым баку агеньчык рыбака.

Ён бачыць, як у непагадзь і спёку
па узбярэжжах бурлакі снуюць,
ён чуе, як над Волгаю шырокай
да поўначы «Дубінушку» пяюць.

Ён бачыць вочы гнеўныя і шыі
у пісягах ад мулкага ярма.
Яму здаецца, што уся Расія
прыйшла сюды,
а ёй канца няма;
няма канца і ліку цяжкім стратам
і песням пра пакуты і бяду,
няма канца і тым, што — брат за братам —
на эшафот, на катаргу ідуць.

Яны праходзяць, скутыя у пары,
з узнятаю высока галавой...
Гарцуюць захмялелыя жандары,
і туліцца ад холаду канвой.

Глядзіць услед хлапчук каржакаваты,
і бліскаюць агеньчыкі ў вачах.
Ён паўтарае сам сабе, як клятву:
«Мы адшукаем самы пэўны шлях».

Стаіць хлапчук на беразе высокім
вялікае расійскае ракі;
чуваць у змроку зморанымя крокі.
і ён сціскае моцна кулакі.

Над Волгаю заняўся золак сіні,
над Волгай непагадзь,
над Волгай ветру свіст.
Глядзіць і бачыць заўтрае Расіі
яшчэ нікому невядомы гімназіст.

Вёска Клюковічы раніцай.
Фота — В. Рудчык

ЦІКАЎНАСЦІ ПЕРАДАЧ БЕЛАСТОЦКАГА РАДЫЕ

Агульна вядома, што Беластоцкае радыё ўключыла ў сваю праграму перадачы на беларускай мове, якія перадаюцца ў сераду ў 18 гадзін і паўтарэнне іх у суботу ў 12[10] гадзін. У апошні час у беларускія перадачы рэгулярна ўводзіцца спецыяльны аддзел, у якім адлюстроўваецца жыццё вёскі.

Трэба адзначыць, што аўтар перадач, рэдактар Мацей Канапацкі, прысвячае сур'ёзную ўвагу польска - беларускім культурным сувязям у мінулым і сучаснасці. Гэтая тэма знаходзіць сваё адлюстраванне не толькі ў беларускіх перадачах.

Мацей Канапацкі піша таксама на польскай мове. З цікавейшых дагэтуляшніх яго перадач варта адзначыць перадачу «Аб 100-годдзі беларускага перакладу «Пана Тадэуша», «Аб удзеле беларусаў у студзеньскім паўстанні», «Аб уплыве беларускага песеннага фальклору на творчасць польскіх кампазітараў».

Нядаўна мы мелі магчымасць пачуць цікавую перадачу, падрыхтаваную Лодзінскім радыё. У ёй праводзілася гутарка рэдактара Мар'яна Яжэўскага з мастацкім кіраўніком калектыву мандалістаў Лодзінскага радыё Эдуардам Цюкшай. Гэтая перадача ілюстравалася музычнымі гуказапісамі, якія гаварылі аб творчай апрацоўцы кампазітарам беларускіх народных мелодый Віленшчыны.

Якія цікавыя перадачы Канапацкага пачуем мы ў бліжэйшы час? У гэтай справе мы звярнуліся да самога аўтара. Вось што кажа рэдактар Мацей Канапацкі:

У маі слухачы Беластоцкага радыёвяшчання пачуюць апрацаваныя мною перадачы аб творчасці вядомага кампазітара Станіслава Казура, аб яго сувязях з беларускім песенным фальклорам. У гэтай перадачы выступіць сам кампазітар, які будзе гаварыць на беларускай мове.

Займаюся я таксама гісторыяй этнічнай меншасці ў Польшчы, мусульман. Цяпер апрацоўваю цэлы цыкл перадач у сувязі з 1000-годдзем Польскай дзяржавы. Вось некаторыя з іх: «Орыент у польскай культуры», «Мусульмане ў Польскіх нацыянальных паўстаннях», «Мусульмане ў Польскай літаратуры».

М. Х.

На трэці дзень пасля здарыўшагася я і Пахітун пайшлі ў горад. Я ўвесь час думаў аб Праскураве. Куды яго дзелі? Вытрымаў ён апошнія выпрабаванні ці здаўся, загаварыў? Пахітун, як я зразумеў, нічога не ведаў. Стары Кальчугін таксама, відавочна, быў не ў курсе справы.

Праскураў знік. Знік, не пакінуўшы ніякага следу. І прозвішча яго, мабыць зусім не Праскураў. Але цяпер ужо ніхто не даведаецца яго сапраўднага прозвішча і месца, дзе ляжыць яго цела.

Афіцэрскі клуб пуставаў. Толькі за адным сталом тры эсэсаўцы пілі водку. На эстрадзе пілікаў аркестр. Худы румын саліраваў на скрыпцы. Ён так фальшывіў, што нават на твары Пахітуна з'явілася грымаса фізічнага цярпення.

— Паганец мамалыжнік, што вычварае! — буркнуў Пахітун і пацягнуў мяне зноў на вуліцу.

Мы пайшлі па найбольш людных вуліцах горада. Вось «Арбайтсдінст» («Біржа працы»), на супрацьлеглым баку вуліцы — «Ортскомандатур» («Мясцовая камендатура»). Я шчупаў вачыма ўсе сцены, але не было ніякіх прыкмет сігнала. Павярнулі направа і пайшлі міма сгарэўшага кінатэатра. Побач з ім уцалеў будынак былой сталовай. Цяпер у гэтым будынку — шыльда на нямецкай мове «Зольдатенхейм», што значыць «салдацкі клуб». Мы павярнулі яшчэ раз направа, прайшлі ўвесь квартал, і тут я нічога не прыкмеціў.

Падышлі да лазні. Над дзвярыма яе — на кавалку бляхі — папярэджвальны знак: «Нур фюр ді цівільбефолькерунг» («Толькі для цывільнага насельніцтва»). Апусціўшы вочы я амаль не ўс-

(Працяг на стар. 4—5

63

З ПРАЦЫ ЗСЛ

Традыцыі сялянскага руху ў Гайнаўскім павеце цягнуцца з часоў санацыйнай Польшчы. У 1925—1927 годзе буйна развівала сваю дзейнасць Беларуская Сялянска - Рабочая Грамада, якая ў 1926 годзе налічвала на Гайнаўшчыне каля 2000 членаў. У 1927 годзе «Грамада» была распушчана і адбыліся масавыя арышты яе дзеячоў. У той час і трохі пазней на абшары Гайнаўшчыны ўзнікла 10 гурткоў Незалежнай Сялянскай партыі, і добра быў ьядомы пасол той партыі Станіслаў Балін. Але санацыйны ўрад не дазволіў разгарнуцца гэтаму руху.

На гэтых паступовых традыцыях «Грамады» і «Незалежнай Сялянскай партыі» пачало пракладаць дарогу ЗСЛ у Гайнаўскім павеце. Павятовы камітэт узнік у 1954 годзе, у той час было 4 гурткі і 44 членьі ЗСЛ. Цяпер ЗСЛ налічвае каля 50 гурткоў, з чаго ў самой Гайнаўцы 4 гурткі, якія налічваюць 80 членаў. Да ЗСЛ у асноўным уступаюць маладыя сяляне і інтэлігенцыя, поўныя запалу, якія хочуць жыць і гаспадарыць па-новаму. У 1960 годзе ўступіла 24 новых членаў. Сакратаром з'яўляецца Станіслаў Фольтын, стары дзеяч, шматгадовы працаўнік РОМ, Галоўны аграном. Ён вельмі ахвотна дае гаспадарчыя парады сялянам, уважна прыслухоўваецца да іх скаргаў і стараецца дапамагчы. І нічога дзіўнага, што ў павятовым камітэце наведвальнікаў заўсёды поўна. Сакратар сваю працу абапірае на мясцовы актыў. Часта склікае пасяджэнні, на якіх дыскутуюць аб гаспадарчых, арганізацыйных і палітычных справах. Да актыўнейшых членаў можна залічыць Анастасію Тропак — дырэктара беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, члена ваяводскага камітэта ЗСЛ і Ваяводскай рады нарадовай; Ляшчынскую Ядвігу — інструктара сельскагаспадарчага гуртка, якая многа пакладае працы сярод жанчын, арганізуе курсы гатавання, крою і шыцця. З сялян трэба адзначыць Янку Гіншта з Навасад, Галёнку з Дубін. ЗСЛ бярэ ўдзел у арганізацыі спулдзельняў прадукцыйных. Так у Новым Корніне і Грабаўцу ўзніклі яны па ініцыятыве гурткоў ЗСЛ. Усё гэта ствапае аўтарытэт ЗСЛ.

ВАСІЛЬ ДЗУН

Вельмі важна для ўсіх гаспадароў

РАЗУМНА ВЫКАРЫСТОЎВАЦЬ ШТУЧНАЕ ЎГНАЕННЕ

Запас штучных угнаенняў на вясенні сезон гэтага года перавышае на 17 664 тоны колькасць, якая была прадана сялянам Беласточчыны ў аналагічным сезоне мінулага года. Здавалася б, што ўсё ў парадку. Калі сяляне ў мінулым годзе закупілі менш штучных угнаенняў, чым існуючая зараз іх колькасць у магазінах ПЗГС, няма прычыны рабіць трывогі. Аднак попыт на штучнае ўгнаенне, а асабліва на азотавае, узрос так, што ВЗГС мае сур'ёзныя цяжкасці ў забеспячэнні патрэб усіх сялян.

Сяляне вельмі нерацыянальна скарыстоўваюць штучныя ўгнаенні. Вясною мінулага года сяляне беластоцкага ваяводства закупілі і скарысталі: азотавых штучных угнаенняў — 26 830 тон, фосфарных — 12 909 тон і калійных (патасовых) — 14 660 тон.

Такім чынам, прапорцыя выкарыстоўвання азотавых штучных угнаенняў да іншых выпадаў як: 1:0.5:0,5 (Гэта значыць, калі азотавых выкарысталі, напрыклад, 1 кг, то фосфарных — каля 0,5 кг, а калійных таксама — 0,5 кг.).

Гэткія адносіны паміж рознымі відамі штучных угнаенняў зусім некарысныя. Найлепшыя вынікі на землях Беласточчыны атрымліваюцца тады, калі прапорцыя паміж азотавымі, фосфарнымі і калійнымі штучнымі ўгнаеннямі будзе такая як: 1:08:1,2. Аграномы павінны дакладна гэта выясніць усім гаспадарам. Сяляне павінны ведаць, што азотавыя штучныя ўгнаенні не з'яўляюцца ўніверсальнымі, ужываць надмерную іх колькасць няма ніякай патрэбы. Толькі выкарыстоўванне розных відаў штучных угнаенняў у адпаведнай прапорцыі можа даць сваё. Інакш гаспадар па сваёй несвядомасці панясе толькі страты. А гэта страта зусім сур'ёзная. Як падлічыў НІК (найвышэйшая ізба кантролі), страты ў сельскай гаспадарцы па прычыне недарэчнага прымянення штучных угнаенняў на працягу трох гадоў дасягаюць велізарнай сумы — дваццаці чатырох мільёнаў злотых. Няхай кожны селянін сур'ёзна падумае аб гэтым. Няхай дакладна правярыць, ці часам ён так жа бяздумна лёгкаю рукою не выкідвае, быццам у балота, цяжка запрацаваныя грошы? На далей згаджацца з гэткім станам справы гэта так, як бы са спакойнай усмешкай глядзець на дзікае варварства.

У апошні час аддзел сельскай і лясной гаспадаркі ВРН сумесна з ВЗГС-ам у Беластоку выдалі вельмі цікавыя плакаты - інструкцыі па прымяненню штучных угнаенняў. З іх можна даведацца, колькі і якіх штучных угнаенняў трэба выкарыстаць на розных (добрых, сярэдніх і дрэнных) зямельных угоддзях пад розныя сельскагаспадарчыя культуры. (Пшаніца, жыта, авёс, кукуруза, бульба і г. д.). Кожны селянін, толькі для свайго асабістага дабра, павінен дакладна пазнаёміцца за зместам гэтых плакатаў. Яны будуць расклеены па ўсіх ГС-ах, а выкананы яны так проста, што кожнае дзіця разбярэ, аб чым у іх гаворыцца. Пазнаёміцца з імі трэба неабходна хаця б і для таго, каб гэтую колькасць штучных угнаенняў, якая сялянам належыць, выкарыстаць як найлепш.

ВІКТАР РУДЧЫК

Недалёкі ўжо дзень, калі вучні Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску зоймуць месцы за партамі ў новым школьным будынку. Не прайшло і года ад часу закладкі фундамента, а ўжо сцены будынка выраслі, як прыславутыя грыб пасля дажджу.

Фота — П. Чэрнякевіч

Сельгасмашыны на раты

Па пастанове цэнтральнай рады каапэратываў сялянскай самадапамогі з пачаткам 1960 года сяляне маюць магчымасць купляць на раты наступныя сельгасмашыны: аднавосевы цягач «Урсус», «С 308», цана — 24 150 зл; рухавік унутранага згарання (сільнік спаліновы), «S 60», (7 — 11 КС), цана — 10 700 зл; рухавік унутранага згарання «S 60», (12 — 14 КС), цана — 11 300 зл; жняярка «Ż — 5», цана — 7 700 зл; касілка «К — 14», цана — 5 580 зл; конны прывод (керат) «Z—5», цана — 3 000 зл.

Селянін можа купіць адну ці некалькі машын, але агульны іх кошт не павінен пераўзыходзіць 25 тыс. зл. Пры пакупцы ўплачвае 20 прац. кошту купленай машыны, а рэшту можна разлажыць найбольш на 18 рат, якія ўплачваюцца штомесячна.

Ратальны продаж сельгасмашын вядуць усе ПЗГС-ы і некаторыя ГС-ы (напр. ГС Дамброва), упаўнаважаныя ПЗГС-ам.

Да заявы (падання) аб пакупцы сельгасмашын на раты трэба дадаць пасведчанне з ГРН аб матэрыяльным становішчы і даходнасці гаспадаркі і абавязацельствы двух паручыцеляў. Калі гаспадар па сваёй віне не разлічыўся з дзяржавай, яму машын на раты прадаваць не будуць.

Раты павінны аплачвацца строга ў тэрмін. Ужо адна не заплочаная рата дае ПЗГС-у права падаваць у суд ці да іншых устаноў з патрабаваннем аб неадкладнай экзекуцыі ўсёй запазычанасці. Калі не будзе ніякай магчымасці, каб гаспадар выплаціў кошт купленых на раты сельгасмашын, тады ПЗГС разрывае з гэтым гаспадаром умову і адбірае ў яго машыны. У такім выпадку не зварочвае гаспадару тых грошай, якія ён да гэтага часу ўжо ўплаціў. З тых грошай ПЗГС пакрывае кошты экзекуцыі, перавозу і рамонту (калі зойдзе патрэба) гэтых машын.

Бачым, што ўмовы продажу сельгасмашын на раты вельмі суровыя. Але гэта неабходна для таго, каб мець гарантыю, што кошт праданых на раты машын у час, вызначаны умовай, вернецца да дзяржаўнай касы. У сваю чаргу гэта навіна з'яўляецца вялікім аблягчэннем, асабліва бяднейшым сялянам. Шкада толькі, што асартымент сельгасмашын, якія прадаюцца на раты, вельмі вузкі. Добра было б, каб адпаведныя ўлады падумалі аб расшырэнні ліку машын, якія прадаваліся б на раты. Была б гэта вялікая дапамога ў механізацыі нашай сельгаспадаркі.

ВЗГС у Беластоку выдзеліла сем мільёнаў злотых на ратальны продаж. Пры такім абмежаваным асартыменце ВЗГС не зможа выкарыстаць усіх гэтых грошай. Ён выступіў з прапановай да ЦРС-у аб расшырэнні ліку машын для продажу на раты, асабліва тых машын, якія ахвотна купляюць сяляне. Дагэтуль няма ніякага адказу.

ВУЭР

(Працяг са стар. 2)

крыкнуў ад радасці. Наканец-та! Вось доўгачаканы ўмоўны знак!

Над дзвярыма напісана: К/4.

Расшыфроўваецца проста: «К» — гэта Крываручанка, а лічба «4» абазначае, што ўчора, гэта значыць 4 лістапада, ён быў тут. Крываручанка выкарыстаў для сувязі першы з чатырох распрацаваных намі варыянтаў і адразу дабіўся мэты. Ён прыбыў, відавочна, з радыстам і ўжо дзейнічае. Цяпер мая чарга. Трэба даць адказ: «Я тут, усё добра».

Але з'яўляцца ў гэтым месцы сёння другі раз было неразумна. Лепей заўтра.

Вяртаўся я вясёлы. Але, увайшоўшы ў пакой, я насупіўся. Мяне чакаў вучань. Я забыўся сказаць, што некалькі дзён займаюся з прыстаўленым да мяне чалавекам.

А было гэта так. Губарт выклікаў мяне і аб'явіў, што даручае мне абучэнне аднаго хлопца.

— Яму трэба расказаць па карце распалажэнне вуліц Масквы, каб ён меў а ёй дакладнае прадстаўленне, як любы масквіч. Зразумелі? — сказаў Губарт.

— Зразумеў. Але я сам ведаю Маскву не надта добра.

— Няхай ён ведае тое, што ведаеце вы. Гэта ўжо больш таго, што ведаю я.

Праз некалькі гадзін да мяне прывялі хлопца год дваццаці трох — дваццаці чатырох. Глядзеў спадылба.

— Камякоў, — назваў я сябе пры знаёмстве.

— Канстанцін, — адказаў ён, не назваўшы прозвішча.

«Што ж цябе, падлюга, штурхнула ісці на службу да ворага? — падумаў я. — Ці смерці спужаўся?»

Але Канстанцін паглядзеў на мяне так, быццам задаваў мне аналагічнае пытанне. Мне стала не па сабе.

За чатыры сустрэчы я даведаўся аб ім вельмі мала. Ён былы кадравы афіцэр, танкіст, старшы лейтэнант. У палон трапіў параненым. На пытанне, навошта яго знаёміць з планам Масквы, адказаў рэзка і груба: «Гэта мне невядома. Вам лепш ведаць». Больш пытанняў я не задаваў.

На мяне Канстанцін глядзеў непрыязна, нават з кепска скрытай нянавісцю. Аб шчырай гутарцы не магло быць мовы. Мы гаварылі толькі аб тым, што датычыла справы.

Займацца сёння не было ніякага жадання. Сяктак закончылі ўрок. Адпусціўшы Канстанціна, я пайшоў да Пахітуна і запрапанаваў яму на заўтра вылазку ў горад.

— Нудна, — уздыхнуў я, — а грошай поўна, і прыладзіць іх няма куды. Трэба піць.

— Падтрымліваю... Цалкам падтрымліваю, — уцешыўся Пахітун.

На другі дзень, як дамовіліся, адразу пасля заняткаў мы пайшлі ў горад. Клуб, як ўчора, пуставаў: заняты былі толькі тры столікі. Аркестр ціха завываў у цёмным куце залы.

Мы селі за крайні стол. Мая мэта — напаіць Пахітуна, каб хутчэй пазбыцца яго і пайсці туды, дзе я бачыў учора ўмоўленыя знакі.

Падалі бутэлькі з вінам і водкай. На закуску прынеслі марынаваную рыбу, галандскі сыр і салёныя грыбы.

Мы выпілі па шклянцы: я — віна, Пахітун — водкі, і ўзяліся за ежу. І ў гэты момант у залу ўвайшоў унтэр - афіцэр Гайнц Кан. Ён падыйшоў да нас і, нахіліўшыся да Пахітуна, нешта сказаў яму па нямецку.

— Так і ведаў, — прагаварыў Пахітун, — без мяне не абыйдуцца. — Ён хутка наліў новую шклянку, выпіў і накінуўся на ежу. Я наліў і Ганцу. Праз мінуту яны вышлі з залы. Я застаўся адзін. Лепш і не трэба было. Расплаціўшыся, я выйшаў на вуліцу і накіраваўся да лазні.

Каля лазні нікога не было. Я спыніўся, азірнуўся. Бязлюдна і ціха. Я падыйшоў да сцяны і вугальком дапісаў да надпісу ўмоўленую літару. Цяпер надпіс быў такі: С К/4. Літара «С» абазначала наступнае: «Я тут. Усё ў парадку. Чакайце ўказанняў. Стажараў».

Пасля абеда я першы раз убачыў памочніка Губарта — Отто Бунка. Гэта быў тыповы, белабрысы немец з рознакаляровымі вачыма, быццам яны былі ў яго штучныя. А сустрэўся я з ім пры наступных абставінах. Мяне выклікаў Губарт і спытаў:

— Сучасных савецкіх пісьменнікаў ведаеце? Я адказаў сцвярджальна.

— Тады апранайцеся і сядайце ў маю машыну. Апрануўшыся, я выйшаў да машыны, у якой сядзеў шафёр. Хутка з'явіўся Губарт і з ім невысокі немец. Гэта і быў Отто Бунк. Мы паехалі ўтраіх.

Факты дзейнасці

Саюз сялянскай моладзі ў Бельскім павеце налічвае 1240 членаў, аб'яднаных у 55-ці гуртках. Лік членаў усё ўзрастае.

У арганізацыі ССМ моладзь Бельшчыны бачыць свайго сапраўднага важатага, кіраўніка ў культурна - гаспадарчай працы. Павятовае праўленне ССМ часта арганізуе карысныя кампаніі, якія прыцягваюць не толькі сваіх членаў, але і неарганізаваную моладзь. Напрыклад, у сакавіку ПП ССМ сумесна з мясцовым ПОМ-ам арганізавала 3-хмесячны курс трактарыстаў, плануецца таксама агляд драматычных гурткоў. Павятовае праўленне ССМ у Беластоку мае свой аркестр, які прымае ўдзел у шматлікіх урачыстасцях. Даход прызначае на карысныя мэты: на арганізацыю культурнага жыцця ў сваіх гуртках, на пакупку кніжак для школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў сваім павеце. Зразумела, што гэта з'яўляецца толькі частковай фінансавай дапамогай, бо ў асноўным арганізацыя і развіццё культурнай працы, напрыклад, у вясковых святліцах матэрыяльную падтрымку знаходзіць у фондзе Аддзела культуры ППРН (у мінулым годзе — 150 тыс. зл, а ў бягучым годзе Аддзел культуры павялічыў свой фонд на гэтую мэту на 50 тыс. зл.).

А што робіцца ў гуртках ССМ? Ці належна выкарыстоўваюцца магчымасці, якія ствараюцца ім?

...Гуртюк ССМ у вёсцы Аўгустова ў мінулым годзе загаспадараваў 0,5 га ўгоддзяў з дзяржаўнага фонда зямлі. Быў пасеяны лён, а даход, хаця невялікі, прызначылі на дэкарацыю святліцы. У бягучым годзе плануецца пашырыць сваю «гаспадарку». Члены гуртка імкнуцца такім чынам актыўна ўключыцца ў арганізацыю культурнага жыцця, а таксама навучыцца гаспадарыць.

...Члены гуртка ССМ у Плюцічах 3-га лютага г. г. на сваім сходзе вырашылі:

1) ажывіць працу драматычнага гуртка (у першую чаргу, падрыхтаваць пастаноўку п'ес «Выпрабаванне» і «Мікітаў лапаць»);

2) утрымліваць пастаянную і добрую апеку над святліцай і развіццём у ёй культурнага жыцця;

3) загаспадараваць пляц пры святліцы і абсадзіць яго дрэвамі.

У Плюцічах існуе прыгожая святліца. У мінулым годзе быў праведзены рамонт будынка. Сцены залы святліцы аббіты фанерай і пафарбаваны ў блакітны колер, столь таксама фарбавана на бела... Вісяць і ззяюць 3 жырандалі. Святліца выглядае, як цацка. І як жа ёю не апекавацца!

Пры школе існуе музычны гуртюк мандалістаў і гітарыстаў. Сярод 20-ці яго ўдзельнікаў ёсць таксама і няшкольная моладзь. 5 мандалін даў бельскі Інспектарат асветы, а 9 мандалін і 6 гітар перадала гуртку ПП ССМ. Апрача гэтага, павятовае праўленне ССМ забяспечыла плюціцкі гурток кваліфікаванай дапамогай — музыкальным гуртком кіруе інструктар Пётр Нявінскі.

Прыкладаў добрай працы гурткоў ССМ на Бельшчыне, апекі і супрацоўніцтва з павятовым праўленнем можна прывесці шмат. Але і гэтыя ўжо гавораць, што арганізацыя ССМ у Бельскім павеце на добрай дарозе.

М. КУРАШ

НА ЧЫІМ БАКУ СПРАВЯДЛІВАСЦЬ

У свой час у прэзідыум грамадскай рады нарадовай у Нарве паступілі дзве заявы ў справе ільготы ў абавязковых пастаўках мяса за 1959 год. Адна ад Паўла Русіновіча, пражываючага ў Нарве, другая ад Андрэя Чэрнякевіча, пражываючага ў вёсцы Макаўка. Прэзідыум грамадскай рады нарадовай у Нарве з належнай увагай разгледзіў абедзве заявы і прыняў свае пастановы. Улічваючы, што Павел Русіновіч знаходзіцца ў цяжкіх матэрыяльных умовах, звольніў яго ад абавязковых паставак мяса за 1959 год.

Ці рашэнне прэзідыума грамадскай рады нарадовай было ў гэтым выпадку справядлівым і абгрунтаваным? Безумоўна, так. Бо і сапраўды, 20-цігадовы хлапец застаўся без бацькоў. Цяжка яму аднаму гаспадарыць на некалькіх гектарах, не маючы ніякай хатняй жывёлы, апрача 1 каровы. Зразумела, што, знаходзячыся ў выключна цяжкіх матэрыяльных умовах, хлапец не мае ніякіх магчымасцей выканаць усе сельгаспастаўкі.

А цяпер вернемся да другой заявы. Яе адрэсат Андрэй Чэрнякевіч прадставіў справку, што ў яго памарнаваліся свінні. Разгледзеўшы гэтую заяву, прэзідыум грамадскай рады нарадовай у Нарве звольніў гэтага селяніна ад часткі абавязковых паставак мяса. Бываюць жа ў гаспадарцы страты і ў такіх выпадках дзяржава прыходзіць сялянам з дапамогай.

Чаму ж Андрэй Чэрнякевіч атрымаў толькі частковую ільготу? Прэзідыум ГРН у Нарве не менш уважліва разгледзеў і яго заяву. Улічваючы, што вышэй названы селянін мае каня, дзве каровы, крайэзгу, дахаўчарку, з якіх таксама мае не малы даход, і ўвогуле знаходзіцца ў нядрэнных матэрыяльных умовах, прэзідыум вырашыў, што частку паставак мяса грам. Андрэй Чэрнякевіч можа выканаць без асаблівых цяжкасцей.

Навошта ж тады пісаць аб гэтым, скажаце вы. Прэзідыум грамадскай рады нарадовай у Нарве ўважліва аднёсся да заяў, па-гаспадарску і з чыстым сумленнем вырашыў гэтыя справы.

Аднак на гэтым усё не скончылася. Пастановы прэзідыума ГРН павінен зацвердзіць прэзідыум павятовай рады нарадовай, які мае права ўнесці свае папраўкі да пастаноў ГРН. Пастановы ГРН у Нарве таксама пайшлі ў павет на зацвярджэнне. Аднак у павеце ўсё паставі́лі ўверх нагамі. Грам. Андрэй Чэрнякевіч быў цалкам звольнены ад абавязковых паставак мяса, а Паўлу Русіновічу загадалі выканаць усе пастаўкі.

Такое рашэнне прэзідыума павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы неаб'ектыўнае і па меншай меры выклікае здзіўленне. Матэрыяльнае становішча абодвух сялян аж надта відавочнае, каб можна было мець сумненні адносна справядлівасці пастаноў прэзідыума грамадскай рады нарадовай у Нарве. Тым больш, што прэзідыум павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы не расследаваў справы на месцы.

— Зразумела, — гавораць навакольныя сяляне, — падмазаў Андрэй Чэрнякевіч у прэзідыуме павятовай рады нарадовай, або мае там добрыя плечы і справа вырашана.

Я не хачу сцвярджаць, што гэтыя заўвагі справядлівыя. На гэта трэба мець яўныя доказы. Аднак рашэнні прэзідыума павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы прымушаюць па меншай меры моцна абурацца.

Каму ж лепш ведаць, як не прэзідыуму грамадскай рады нарадовай, аб сапраўдным матэрыяльным становішчы паасобных сялян на сваёй тэрыторыі? Зрэшты, сур'ёзныя засцярогі адносна пастановы прэзідыума павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы мае і мясцовая партарганізацыя.

Зразумела, што такія рашэнні павятовых улад не акажуць дадатнага ўплыву на аўтарытэт членаў прэзідыума грамадскай рады нарадовай у Нарве і не прыдадуць ім ахвоты да працы, а сяляне не набудуць пашаны да павятовых улад.

Мы з свайго боку чакаем, што сваю неаб'ектыўную пастанову прэзідыум павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы направіць і то ў бліжэйшы час. Рашэнні прэзідыума грамадскай рады нарадовай ў Нарве былі ў гэтым выпадку справядлівымі і іх неабходна прывесці ў дзеянне.

(пч)

КАБ ПАЗБЕГНУЦЬ НЯШЧАСНЫХ ВЫПАДКАЎ

Механізацыя сельскай гаспадаркі гэта не толькі трактары і сельскагаспадарчыя машыны. Гаворачы аб механізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці маем на ўвазе таксама і механізацыю прыгатавання кармоў і выканане іншых сельскагаспадарчых і хатніх прац. Усё шырэй прымяняюцца нашымі сялянамі электрычныя рухавікі для прывядзення ў рух сячкарань, малацілак і г. д.

Электрарухавікі атрымалі ўжо шырокае распаўсюджванне на вёсках. Аднак не менш важная справа правільнае абслугоўванне электраматораў іх уладальнікамі. Няўмелае абыходжанне з электрапрыборамі нярэдка можа прывесці да пажараў і іншых няшчасных выпадкаў.

Каб пазбегнуць гэтага, аддзел сельскай гаспадаркі прэзідыума павятовай рады нарадовай у Бельску наладзіў 15 і 16 лютага курс для ўладальнікаў электрарухавікоў. У курсе ўдзельнічала 46 сялян, што гаворыць аб тым, што на нашых вёсках электрарухавік ужо не навінка.

22 лютага адбыліся экзамены, і 43 удзельнікі курса паспяхова здалі іх.

Аб карысці і патрэбе такіх курсаў гаварыць не патрэбна. Гэта наогул усім зразумела. Варта, каб надобныя курсы арганізоўваліся і ў другіх паветах. Ахвотных напэўна знойдзецца многа, а аб патрэбе іх можа сведчыць актыўны ўдзел сялян у курсе па абслугоўванню электрарухавікоў у Бельску.

(пч)

У цэнтры горада ў адным з дамоў Губарт паказаў мне вялікую гурбу кніг, зваленых у кут, і загадаў выбраць і адлажыць на бок кнігі савецкіх пісьменнікаў. Відавочна, яны яму былі патрэбны.

Калі мы вярталіся, Отто Бунк сказаў Губарту па-нямецку аб прыбыцці новага авіяцыйнага палка цяжкіх бамбардзіроўшчыкаў дальняй дзейнасці. Ён дабавіў пры гэтым, што полк размясціўся побач з вёскай Паточнай. Гэта мне трэба было запамятаць.

Калі мы выйшлі з машыны, за лесам, у горадзе, адзін за другім раздаліся шэсць узрываў.

Губарт, узяўшыся рукою за жалезнае кальцо на брамцы, застыў, потым павярнуўся і спытаў свайго памочніка:

— Гэта што за навасць?

Отто Бунк разгублена паціснуў плячыма.

— Пазванiце ў горад і дадведайцеся, — сказаў Губарт, адчыніў брамку і ўвайшоў на панадворак.

Калі я ступіў на парог свайго дома, раздаліся яшчэ тры ўзрывы, пасля чаго пачуліся адзіночныя выстралы з вінтовак, некалькі аўтаматных чэргаў, і ўсё сціхла.

Я ўжо лягаў спаць, калі да мяне ўвайшоў Пахітун.

— Сволачы... што яны хочуць гэтым даказаць? — сказаў ён раздражана. — Усё роўна вылавяць усіх да аднаго.

— А5 кім гэта вы? — спытаў я са здзіўленнем.

Пахітун сказаў:

67

— Вы ведаеце, што здарылася ў горадзе?

Я адмоўна пакачаў галавою.

— Узрывы чулі?

— Чуў.

— Гэтыя бандыты — патрыёты — паднялі ў паветра казарму батальёна эсэсаўцаў і кінулі дзве бомбы ў будынак гестапа. Забілі каля шасцідзесяці чалавек... Трэба расстраляць кожнага дзесятага без разбору, не лічыцца ні з полам, ні з узростам... Толькі страляць! А яшчэ лепш — вешаць... Інакш яны не спыняць сваіх бандыцкіх вылазак. Падумаць толькі...

Я трыумфаваў.

Не, не схілілі савецкія людзі свае галавы перад акупантамі! І не схіляць! Малайцы, патрыёты — гаражане! Добры падарунак паднеслі Кастрычніцкай гадавіне.

Сёняшнія здарэнні яшчэ раз пацвердзілі мае меркаванні. У горадзе дзейнічае падпольная група патрыётаў, і не маленькая. Здзейснілі ўзрыў эсэсаўскай казармы і кінуць бомбы ў памяшканне самога гестапа — справа складаная. Тут патрэбе вялікай падрыхтоўкі і шмат людзей, і людзей смелых, самаадданых.

Як я хацеў бачыць гэтых людзей, уключыцца самому ў іх барацьбу! Але я не меў на гэта ні права, ні часу. Перадамною стаяла другая задача, і я павінен быў яе выканаць.

(Працяг будзе)

68

ЖЫВАТВОРЧЫЯ ПРАВАДЫ

Шмат сялян з нашых вёсак з нецярплівасцю чакаюць той час, калі да іх хат завітае электрычнае святло. Шырокая праграма тэхнізацыі, накрэсленая апошнім пленумам ЦК ПАРП, прадбачвае таксама і далейшую электрыфікацыю нашай краіны.

Сярод іншых паветаў нашага ваяводства намечана і шырокая праграма электрыфікацыі Бельшчыны ў 1961 г. Планы на 1961 год прадбачваюць, што ў Бельскім павеце будзе электрыфікавана звыш 30 вёсак. Зразумела, што гэта яшчэ не ахопіць усе вёскі гэтага павета, аднак значна наблізіць той час, калі электрычная лямпачка загарыцца ў кожнай хаце.

Пры складанні плана электрыфікацыі прымалася пад увагу велічыня вёскі і наяўнасць непадалёку электрычнай лініі.

Трэба адзначыць, што пасля здзяйснення намечаных планаў амаль кожная другая вёска Бельшчыны ўжо будзе мець электрычнае святло. Такія ж грамады, як Галады ці Нурац будуць электрыфікаваны ў 100 працэнтах.

На сённяшні дзень з 220 вёсак Бельшчыны электрыфікавана 68, што складае каля 25 прац. Аднак, улічваючы тэмпы электрыфікацыі, можна спадзявацца, што ў хуткім часе нафтавыя лямпы можна будзе аддаць у музей старых, вышаўшых з абыходу рэчаў.

Ужо ў будучым годзе яны будуць непатрэбны ў такіх вёсках Бельшчыны як Агародніцы, Вышкі, Андрыянкі і звыш 30-ці іншых. (пч)

А. Жураўскі.

Беларуская мова ў старажытнасці.

На аснове параўнальна - гістарычнага вывучэння сучасных славянскіх моў навукай устаноўлена, што ўсе славянскія мовы з'яўляюцца сваяцкімі і развіліся з адной агульнай мовы, якую ў мовазнаўстве прынята называць агульнаславянскай.

Самая шматлікая група славянскіх плямёнаў, якая займала вялізныя прасторы Ўсходняй Еўропы, адасобіўшыся ад іншых частак славянства, дала пачатак старарускай народнасці, стваральніку і носьбіту старарускай мовы.

Нягледзячы на значную тэрыторыю, якую займалі ўсходнеславянскія плямёны ў канцы 1 тысячагоддзя нашай эры, мова ўсходніх славян гэтага часу (у мовазнаўстве яе называюць старарускай) была агульнай і не мела дыялектных адрозненняў, але ў ёй адбываліся паступовыя змены, якія ўсё больш і больш аддалялі яе ад іншых славянскіх моў.

Літаратурная мова старажытнай Русі існавала ў трох відах пісьменнасці — рэлігійным, мастацкім і дзелавым. Мова гэтых відаў старажытнай пісьменнасці характарызуецца неаднолькавымі суадносінамі з жывой гутаркавай мовай свайго часу. Царкоўна-рэлігійная пісьменнасць пачала пашырацца на Русі ў канцы X ст. у сувязі з прыняццем хрысціянства. Рэлігійныя творы звычайна пісаліся на стараславянскай мове, якая ў старажытнай Русі стала афіцыяльнай мовай набажэнства і царкоўнай кніжнасці. Стараславянская мова аказвала значны ўплыў на мову іншых відаў старажытнай пісьменнасці, хаця ў сваю чаргу яна падвяргалася ўздзеянню з боку жывой старарускай мовы. Некаторыя рысы старарускай мовы арганічна ўліліся ў тканіну стараславянскай мовы, што прывяло да ўзнікнення асобай разнавіднасці стараславянскай мовы, якую прынята называць царкоўнаславянскай мовай.

На працягу XI—XII ст. у грамадска - палітычным жыцці старарускай дзяржавы адбыліся значныя змены. З далейшым пашырэннем феадальнай уласнасці на зямлю, з развіццём раместваў і гандлю пачалі ўзнікаць і ўмацоўвацца мясцовыя феадальныя ўладанні, якія паступова сталі эканамічнымі і палітычнымі цэнтрамі паасобных зямель. Палітычныя і эканамічныя сувязі паміж паасобнымі землямі старарускай дзяржавы пачалі паслабляцца, разам з гэтым паслабляліся і зносіны паміж насельніцтвам розных мясцовасцей. Феадальнае драбленне прывяло да таго, што з канца XI ст. старaруская дзяржава пачала аслабляцца і распадацца.

Феадальная раздробленасць старарускіх зямель і міжусобныя княжаскія войны з'явіліся прычынай паспяховага апусташальнага нашэсця мангола - татарскіх орд на паўночна - усходнія землі Русі ў сярэдзіне XIII ст. Гэтыя землі аказаліся ў васальнай залежнасці ад ханскай улады. Карыстаючыся аслабленнем старарускай дзяржавы, літоўскія феадалы пачалі захопліваць заходнія землі Русі. Утаржэнне літоўцаў у гэтыя землі было асабліва інтэнсіўным у другой палове XIII ст. У сярэдзіне XIV ст. амаль уся тэрыторыя Беларусі знаходзілася пад уладай літоўскіх князёў. У другой палове XIV ст. літоўскія феадалы падпарадкавалі сабе большую частку паўднёварускіх (украінскіх) зямель і Смаленскае княства. У выніку гэтага старaруская народнасць аказалася падзеленай на некалькі адарваных адна ад другой частак, якія апынуліся ў розных умовах палітычнага, эканамічнага і культурнага жыцця. У саміх жа гэтых частках адбываўся працэс умацавання ўнутраных сувязей і агульнасці, выкліканых ростам гарадоў, развіццём раместваў, гандлю і сельскай гаспадаркі. На працягу XIV—XVI ст. на старарускіх землях пачалі складвацца тры брацкія народнасці — руская, беларуская і ўкраінская, кожная з якіх мела сваю мову, тэрыторыю, а таксама элементы эканамічнай і культурнай агульнасці.

Мовы ўсходнеславянскіх народнасцей у гэты перыяд перажывалі рад змен, якія ўсё больш аддалялі іх ад мовы папярэдняга перыяду. У іх, з аднаго боку, адбываліся працэсы, уласцівыя ўсім усходнеславянскім гаворкам таго часу або большай частцы іх. З другога боку, у кожнай з гэтых моў узнікалі свае спецыфічныя рысы, якіх не было ў астатніх усходнеславянскіх мовах. Іменна ў гэты перыяд узніклі тыя важнейшыя моўныя рысы, якімі сучасныя ўсходнеславянскія мовы — руская, беларуская і ўкраінская — адрозніваюцца адна ад другой. У беларускай мове, акрамя рыс, уласцівых толькі ёй, развілося таксама некалькі з'яў, агульных з рускай мовай у адрозненне ад украінскай мовы. Разам з тым узніклі і такія рысы, якія сталі агульнымі для беларускай і ўкраінскай мовы. Гэтыя агульныя рысы выкліканы былі тым, што ў эпоху Вялікага княства Літоўскага сувязь паміж беларускімі і ўкраінскімі землямі была вельмі цеснай, што знайшло адпаведнае адлюстраванне ў мове беларусаў і ўкраінцаў.

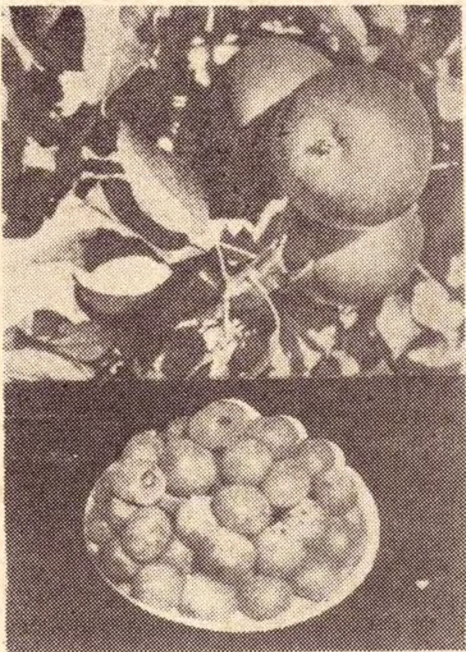
Пісьмовая мова беларускай народнасці першапачаткова працягвала традыцыі старарускай літаратурнай мовы. Але ў новых умовах літаратурная мова падверглася значнаму ўплыву з боку мясцовых гаворак, і таму яна паступова выпрацавала свае адметныя рысы.

Пісьменнасць у гэты час існавала таксама ў трох відах — рэлігійным, мастацкім і дзелавым. Але суадносіны гэтых відаў пісьменнасці з жывой народнай мовай былі іншымі, чым у старарускі перыяд. Рэлігійная пісьменнасць на Беларусі першапачаткова стваралася і перапісвалася на царкоўнаславянскай мове. Але ва ўмовах Беларусі XV—XVI ст. праваслаўе, школы і наогул царкоўная пісьменнасць аказаліся ў заняпадзе, а царкоўна-славянская мова стала незразумелай не толькі простаму народу, але і праваслаўнаму духавенству. Усім гэтым выклікалася неабходнасць перакладу твораў свяшчэннага пісання на жывую народную мову. Ажыццяўленню гэтага садзейнічала і пашырэнне на Беларусі ідэй рэфармацыі, прыхільнікі якой высоўвалі патрабаванне чытаць творы свяшчэннага пісання і адпраўляць набажэнства на роднай мове.

Першыя пераклады твораў свяшчэннага пісання на беларускую мову адносяцца да пачатку XVI ст. і звязаны з асветніцкай дзейнасцю выдатнага дзеяча старажытнай беларускай культуры Францыска (Георгія) Скарыны, які на працягу 1517 — 1519 гадоў пераклаў на беларускую мову і выдаў частку «Біблії». Але Скарына не здолеў яшчэ поўнасцю перайсці на беларускую мову. Беларуская аснова мовы яго перакладаў аказалася насычанай значнай колькасцю паланізмаў, чэхізмаў і асабліва царкоўнаславянізмаў. Элементы і формы царкоўнаславянскай мовы свядома ўводзіліся Скарынам і разглядаліся ім як натуральны элемент школы і наогул пісьменнасці. Яны служылі сродкам надання рэлігійным творам урачыстасці і ўзнёсласці ў сувязі з неабходнасцю проціпаставіць моўнымі сродкамі творы свяшчэннага пісання іншым відам тагачаснай літаратуры.

Імкненне наблізіць мову рэлігійнай пісьменнасці да жывой беларускай мовы знайшло сваё закончанае выражэнне ў асветніцкай дзейнасці Сымона Буднага, які ў 1562 г. выдаў у Нясвіжы на беларускай мове «Катэхізіс», і Васіля Цяпінскага, які каля 1570 г. пераклаў на беларускую мову «Евангелле». У канцы XVI — пачатку XVII ст. на беларускай мове з'явілася мноства рукапісных і друкаваных арыгінальных і перакладных рэлігійных твораў, у якіх выкладаліся асновы хрысціянскага вучэння і якія прызначаліся для чытання веруючымі дома.

(Заканчэнне ў наступным нумары).

З кітайскага саду

Грушы ў Кітаі вырошчваюцца больш тысячы год. Ды яны розняцца ад нашых: выгляд і велічыня падобныя, толькі колер іх скуры не зялёны, а жоўта-белы. Галоўная розніца аднак тая, што кітайскія грушы вельмі цвёрдыя, але сочныя і салодкія. Гэтая цвёрдасць і падабаецца кітайцам (нашыя грушы ім не да спадобы).

Некаторыя гатункі кітайскіх груш маюць незвычайную здольнасць доўга ляжаць не гніючы. Напрыклад, груша, якая год праляжала ў склепе, нічым не адрозніваецца ад свежай, знятай з дрэва.

Нашых груш у Кітаі мала, але вось з яблыкамі справа якраз наадварот. Кітайскіх яблык не любяць кітайцы. І зараз большасць яблынь у Кітаі — гэта наш еўрапейскі гатунак асенніх і зімовых яблык, якія былі ўведзены ў першыню ў Кітай 80 год назад.

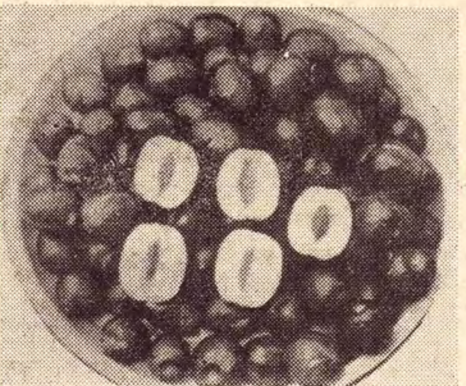
Сады ў Кітаі вельмі распаўсюджаны. У адной, напрыклад, правінцыі Ляонінг на поўнач ад Пекіна, у 1957 годзе было 5 мільёнаў яблынь па 6—50 год і 14 мільёнаў па 1 — 5 год. Кітайскі экспарт пладоў расце з году ў год.

Не ўсім хіба вядома, што радзімай персіка (плод падобны да слівы, толькі большы, чырвона - ружовага, або жоўта - ружовага колеру) з'яўляецца Кітай. Расце персік у Кітаі ўжо многа тысяч год. Многа гатункаў гэтага плода распаўсюдзілася там. У Кітаі ёсць 2 гатункі абрыкосаў. Адзін — падобны да нашага, другі — у сярэдзіне мае вялікія салодкія зерні, з якіх робіцца вельмі смачная страва.

Найбольш распаўсюджаным пладовым дрэвам у Кітаі з'яўляецца т. зв. ююба — кітайскі фінік. Гэтае дрэва здалёк, падобнае да нашай акацыі, расце ва ўсім Кітаі. Вытрымлівае маразы да 20°С. Яго плады, падобныя велічынёй і формай да нашай слівы - вянгеркі. Найсмачнейшы фінік сушоны або зацукраваны.

Другім пладовым дрэвам, які не ўступае папулярнасці ююбе з'яўляецца персімона. Расце яна ў цэнтральным Кітаі. Дае вялікі плён — да 500 цэнтнераў з гектара.

Персімона — дрэва высокае, разлапістае, як наша груша. Плады яе падобны да памідораў — чырвоныя, апельсінавыя ці жоўтыя. У адным плодзе бывае некалькі зярнят, падобных да зярнят дыні. Персімоны — гэта найтаннейшыя фрукты ў Кітаі.

Французская літаратура ў СССР

У Савецкім Саюзе, як ні ў якой іншай краіне, выдаецца многа перакладной замежнай літаратуры.

Першае месца сярод замежных аўтараў займаюць творы французскіх паэтаў і празаікаў.

За 14 год (1946—1959) творы французскіх пісьменнікаў выданы 4519 разоў — тыражом 125 млн. 988 тыс. экз. Гэта ў два разы больш, чым за ранейшыя 28 год. Калі ў даваенныя гады сярэдні гадавы тыраж твораў французскай літаратуры не перавышаў 1,7 млн. экз., то за апошнія 5 год ён вырас ў 11 разоў і складае 18—20 млн. экз.

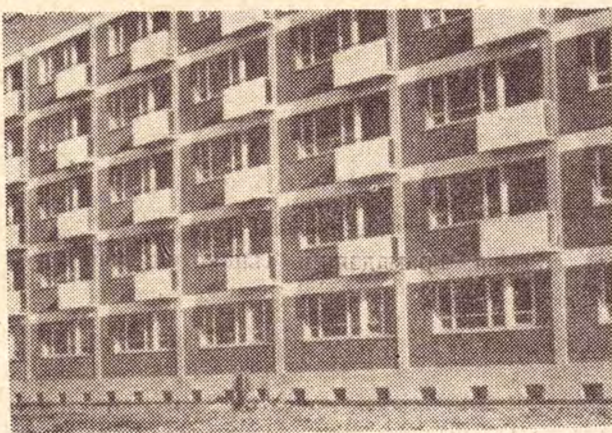
Кнігі французскіх аўтараў чытаюць на 50 мовах розных народаў СССР.

ШПІЯНАЖ У ГАЛІНЕ МОДЫ

У Галандыі нядаўна адбылася нарада юрыстаў 30 краін. Мэтай нарады было прадухіленне шпіянажу ў галіне моды. Патрэба змагання з шпіянажам была выклікана выпадкамі выкрадання новых мадэляў. Часта здараецца, што новаапрацаваная мадэль у Парыжы пакуль дойдзе да рэалізацыі, дык ужо ў Н'ю-Йорку даўно носяць вопратку паводле гэтай навейшай мадэлі.

ЗЕМЛЕТРАСЕННЕ — ШТОДЗЁННАЯ З'ЯВА

Часта здараецца, што людзі лічаць землетрасенне надзвычайнай з'явай. Тымчасам штогод здараецца на нашай планеце каля мільёна патрасенняў зямлі. Значная іх большасць не адчуваецца чалавекам. Землетрасенні, якія прыносяць шкоду людзям, здараюцца адносна рэдка. Але і іх бывае каля 700 у год. Здараюцца землетрасенні, пры якіх утвараюцца шчыліны даўжынёй сотні кіламетраў і глыбінёй да 15 метраў.

Новае польскае будаўніцтва.

Кажуць, глыбока пакахаць можна толькі адзін раз у жыцці. Але гэта няпраўда. Аб гэтым я толькі цяпер пераканаўся на сабе. Чатыры гады таму назад я пакахаў Крысю і ажаніўся з ёю. У нас ёсць дачка. Крыся мае толькі пачатковую школу, працавала ў вясковай краме, а я ў той час працаваў у іх вёсцы на пошце. Год таму назад службова перавялі мяне ў іншы павет. Там я падружыўся з настаўніцай. Шчыра яе пакахаў. Нарэшце прызнаўся, што ў мяне ёсць жонка і дачка. Але яна цяпер на гэта не зважае і раіць мне разыйсціся з жонкаю.

Я адзін раз у месяц прыязджаю да жонкі. Але адчуваю, што яе зусім не кахаю, больш таго, ненавіджу. Не падабаецца мне, як яна гаворыць, як рыхтуе абед, як усміхаецца. Адносіны мае да жонкі халодныя. Я знаю, што крыўджу яе, але інакш не магу адносіцца. Знаю, што калі чалавека ненавідзіш, дык тады не сямейнае жыццё, а катарга для мужа і жонкі.

Як паступіць, парадзь мне, Сэрцайка?

Костак
павет Лапскі

Раю вам узяць сябе ў рукі і ліквідаваць сваю слабасць да чужых жанчын. Трэба вам абавязкова выехаць з той мясцовасці, дзе жыве гэта настаўніца, а найлепш будзе, калі вы не будзеце далёка жыць ад жонкі, калі не будзеце цікавіцца другімі жанчынамі, тады любоў да жонкі, якую ў мінулым шчыра любілі, напэўна вернецца. Гэта, праўда, будзе вам троха цяжкавата, але з часам яно міне і вы забудзецеся аб настаўніцы.

Аб вашых адносінах да настаўніцы не павінна ведаць жонка, бо ў яе можа быць недавер да вас доўгія гады.

СЭРЦАЙКА

Ліст у рэдакцыю

ГОРА АД СУСЕДАВЫХ ВОШАЙ

Дарагая рэдакцыя! Звяртаюся да цябе з просьбай дамагчы мне выйсці з цяжкага становішча, у якім я зараз знаходжуся. Нейкі час таму назад мой сусед Васіль Тышко дабудаваў да майго хлява куратнік. Спачатку паставіў ён гэты куратнік каля свайго хлява, але, калі пераканаўся, што на жывёлу напалі курыныя вошы, то доўга не думаючы, узяў ды перанёс яго пад мой хлеў. З таго часу суседавы вошы пякуць маю жывёлу. Калі ў маіх кароў і каня пачала вылазіць шэрсць, аб'едзеная курынымі вашыма, я па-добраму звярнуўся да Тышка, каб ён забраў з-пад майго хлява куратнік. Але ён нават і слухаць не хоча. Хапаецца за сякеру або калок і кажа, калі я толькі рушу куратнік, то прыб'е.

У канцы мінулага года, я заявіў аб гэтым на пастарунак у Мілейчыцах. Міліцыянер прыказаў Васілю Тышко забраць куратнік ад майго хлява. Але сусед нават і гэтаму загаду не падпарадкоўваецца. А яго жонка, Тацяна, кажа, што быццам другі міліцыянер сказаў ім у хаце, каб не забіралі куратніка, бо і так ім ніхто нічога не зробіць.

Дарагая рэдакцыя, парай, як паступіць з такім некультурным суседам. Судзіцца з ім у мяне няма сродкаў. Біцца з ім я таксама не стану, гэта ж да дабра не давядзе. Я асабіста хацеў бы па-добраму вырашыць гэтую справу. Як паступіць, каб спыніць здзекі Васіля Тышко нада мной і маёй жывёлай?

АНТОН ЛЯШУК
вёска Вычулкі.

АД РЭДАКЦЫІ:

Не выпадкова мы поўнасцю змясцілі ліст грамадзяніна Антона Ляшука. Падобнага зместу лісты рэдакцыя атрымоўвае нярэдка. Здавалася б, гэта невялікая справа. Але вось, нават у гэтых малых справах нашыя людзі не могуць неяк самі дайсці да згоды. З-за глупстваў пачынаюць сварыцца, выдаюць грошы на судовыя расправы і ў канцы робяцца ворагамі на ўсё жыццё. Так вось маецца справа і ў Вычулках. Здавалася б, чаму Васілю Тышко так кепска адносіцца да свайго суседа. Крыўдзіць яго. Ці ж такая вялікая справа перанесці няшчасны куратнік у другое месца? Але не, з нейкай заўзятасцю чалавек заняўся і хоча паставіць на сваім, хоць зусім гэта не справядліва. Грамадзянін Тышко не мае права так паступаць аж па трох прычынах.

Па-першае, з прычыны супрацьпажарных правіл. Нельга ставіць якой-небудзь будыніны, тым больш драўлянай, якая б сутыкалася з суседавым будынкам. Калі б аб гэтым ведала супрацьпажарная камендатура ў Сямяцічах, грам. Тышко несумненна заплаціў бы за парушэнне супрацьпажарных правіл штраф.

Па-другое, нельга гэтага рабіць, беручы пад увагу санітарныя правілы. У гэтым выпадку яны таксама парушаны грамадзянінам Тышко.

І па-трэцяе, што бадай найважнейшае, нельга гэтага рабіць з чалавечых, мо' нікім не пісаных правіл. Гэта ж несумленна крыўдзіць другога чалавека. Чалавек не жыве ў адарванасці ад іншых людзей. Таму абавязан падпарадкавацца гэтым агульналюдскім правілам.

Па-нашаму, адна тут парада грамадзяніну Ляшуку. Перш за ўсё купіць парашок «ДДТ», або «Азотакс» (каштуюць яны не дорага) і добра пасыпаць імі сцяну ад куратніка і жывёлу. Такім чынам найлепш вытравіць вошы.

А калі грамадзянін Тышко надалей акажацца чалавекам несумленным, напісаць заяву каменданту пастарунка МО ў Мілейчыцах. Няхай тады міліцыя павучыць яго розуму. Думаем, што на гэты раз мілейчыцкія міліцыянеры будуць больш паслядоўнымі і дапільнуюць, каб грам. Васіль Тышко выканаў іх загад у хуткім часе.

Кулінарны курс і школа здароўя

Па ініцыятыве Саюза Сялянскай моладзі ў Новым Ліпску нядаўна быў арганізаваны кулінарны курс. Дзяўчаты і жанчыны навучыліся на ім рацыянальна і смачна гатаваць

У пачатку красавіка ў гэтай вёсцы пачне працаваць школа здароўя. Лекцыі аб тым, як зберагчы здароўе, як аказаць хуткую дапамогу ў няшчасным выпадку з'яўляюцца ў нашых вёсках вельмі карыснымі, таму што не хапае сялянам санітарнай асветы ў галіне аховы здароўя. Больш таго, на нашых вёсках бяскарна вядуць сваю практыку знахары і бабкі **М. Х.**

Грамадскі фонд на будову школ

Многія гаспадары Сямяціцкага павета ў 100 прац. уплацілі свае належнасці на грамадскі фонд будовы школ - помнікаў 1000-годдзя Польскай дзяржавы. Антон Садоўскі, Казімір Сугера і Уладзімір Савіцкі з Крупіц самыя першыя поўнасцю ўнеслі свае ўклады на будову школ.

Да передавікоў у гэтай справе з Клюкова належаць гаспадары Алесь Эканамюк і Мікола Федарук, а з Рогаўкі першымі ў 100 прац. разлічыліся з уплатай на грамадскі фонд будовы школы Яўген Барвеюк, Уладзімір Верамеюк і Уладзімір Нічыпарук. **М. Х.**

ПАРА УЖО ПАДАВАЦЬ ЗАЯЎКІ НА КУРАНЯТЫ

Кожны ведае, што куры даюць шмат даходу для кожнага гаспадара. Асабліва многа карысці даюць куры добрага гатунку. Вось таму з кожным годам усё больш і больш сялян купляе куранятЫ ў інкубатарах у Беластоку і Бельску. У Беластоку першая прадукцыя куранят (больш 10 тыс.) і Бельску (16 тыс.) ужо паступіць да продажу каля 20 сакавіка. Але на гэтыя куранятЫ ўжо зложаны заявы і нават заплачаны грошы.

Аднак трэба ўжо сялянам складаць заявы на куранятЫ, якія будуць у інкубатарах прадавацца ў красавіку. Цана аднаго кураняці 6 зл.

У маі месяцы інкубатары ў Беластоку і Бельску будуць у большасці прадаваць куранятЫ сельскагаспадарчым гурткам.

Адрасы інкубатараў:

у Беластоку — Białostockie Przedsiębiorstwo Wylęgu Drobiu, Szosa Żółtkowska 14/3. Telefon 41-91.

у Бельску: Bielsk-Podlaski, Zakład Wylęgu Drobiu ul. Polna 1 tel. 167.

м. х.

Што з Андрэем Белаказовічам?

У «Ніве» за 23-га жніўня мінулага года быў змешчаны рэпартаж п. з. «Забойства маці». Гаварылася ў ім аб трагічным эпізодзе канфлікта ў сям'і Белаказовічаў у вёсцы Відава каля Бельска. Рэпартаж гэты быў пачаткам некалькімесячнай дыскусіі на старонках «Нівы» аб сямейных трагедыях. Дыскусія канцэнтравалася вакол злачынства А. Белаказовіча, які забіў маці Ганну і параніў сястру Ніну Бобель.

У сувязі з пытаннямі нашых чытачоў, ці адбыўся і як закончыўся судовы працэс супраць А. Белаказовіча адказваем:

Судовы працэс супраць Андрэя Белаказовіча адбыўся ў Ваяводскім судзе ў Беластоку 16-га снежня 1959 г., у выніку якога абвінавачаны А. Белаказовіч быў прыгавораны на 6 год турэмнага зняволення. Суд прыняў пад увагу вялікую віну маці А. Белаказовіча, што падцвярджалася сведкамі, былымі невялікімі судовымі справамі, а таксама паводзінамі А. Белаказовіча перад забойствам маці **М. К.**

Рыхтуюцца беларускія падручнікі

Як мы даведаліся ад калектыву аўтараў — укладчыкаў падручнікаў для беларускіх школ у Польшчы, працы па падрыхтоўцы чытанкі для другога класа пачатковай школы закончаны. Чытанку склалі Елена Іванкевіч і Яўгіння Іванюк, настаўніцы Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску.

Закончана таксама аўтарамі М. і Л. Гайдук падрыхтоўка чытанкі для IV класа.

Амаль закончана і падрыхтоўка чытанкі для III кл. Першыя дзве кніжкі атрымалі ўжо рэцэнзіі і пасля некаторых невялікіх змен будуць здадзены ў друк. Трэба спадзявацца, што на 1 верасня 1960 г. нашыя школьнікі атрымаюць новыя актуальныя падручнікі. (пч)

У бібліятэках беларускія часопісы

У тых бібліятэках, якія знаходзяцца ў беларускім асяроддзі, павятовая бібліятэка ў Саколцы паклапацілася аб тым, каб людзі маглі пачытаць не толькі беларускія кніжкі, але і часопісы. У Шудзялаве, Крынках, Гуранах, Крушынянах і іншых вёсках у бібліятэцы можна пачытаць «Ніву», «Літаратуру і мастацтва», «Беларусь» і журнал «Полымя». **М. Х.**

Па слядах мінулага

Цікавую імпрэзу арганізавалі ў апошні час школьнікі Гайнаўшчыны. Гэта акцыя «Сяляне» і «Частушкі». Першая акцыя прадбачвае адшукоўванне старых народных гафтаў, прадметаў штодзённага абыходу, даўнейшых сельскагаспадарчых прылад, адзення і абутку. Другая акцыя, пад назвай «Частушкі», прадбачвае вышукоўванне і запісы народных песень, казак, паданняў, легенд, прыказак і прымавак, якія чуюць школьнікі ад сваіх бацькоў і суседзяў. Так, напрыклад, гарцэры са школы ў Старым Ляўкове пад кіраўніцтвам дружыновай Ольгі Нічыпарук могуць пахваліцца значнымі дасягненнямі. У іх уладанні знаходзіцца ўжо цэлы сшытак запісаў беларускага фальклора. (пч)

Весткі з ГС-а ў Мілейчыцах

Гмінная спулдзельня ў Мілейчыцах належыць да ліку тых, якім цяжка развівацца па прычыне малой плошчы, яе беднасці, а таксама, што вельмі важнае, па прычыне далёкай адлегласці ад чыгуначнай станцыі. Апошняе адмоўна адбіваецца на дастаўцы тавараў, а таксама павялічвае кошты самой дастаўкі. Але ў апошні час гмінная спулдзельня пазбылася фінансавых недалікаў, і яе праўленне намерана ў бягучым годзе звярнуць большую ўвагу на карысную культурна - гаспадарчую дзейнасць сярод сваіх сялян. Між іншым, будзе арганізаваны курс крою і шыцця ў Харашчэве і першы ў Сямяціцкім павеце курс вышыўкі і гафтавання ў вёсцы Валкі.

* ✲ *

Сяляне з аколіцы Мілейчыц ужо рыхтуюцца да веснавых прац у полі. Купляюць плугі, бараны і інш. гаспадарчыя прылады ў мілейчыцкай ГС. Яны не адкладаюць таксама на апошнюю хвіліну загатоўку штучных угнаенняў. Яшчэ ў лютым сяляне навакольных вёсак каля Мілейчыц закупілі на 80 тыс. зл. штучных угнаенняў. ГС, у сваю чаргу, паклапацілася, каб забяспечыць сялян штучнымі ўгнаеннямі ў дастатковай колькасці. Зараз маецца на складзе ў магазіне 260 т. угнаенняў розных гатункаў. **М. К.**

Шчыра працуе

Шмат нараканняў чуецца па вёсках у адрас пісьманосцаў. То пісьмы ў час не прывозіць, ці газеты не аддае (гаворыць потым, што забыў), і так правозіць цэлы тыдзень у сваёй торбе, пакуль газета не страціць актуальнасці). Бывае, што ў дні падпіскі на газеты пісьманосец пранясецца на веласіпедзе, як віхар, праз вёску і вазьмі тады падпішы жаданую газету! А калі яшчэ да пошты далёка і няма часу самому дастацца! Бывае...

Але не пачуеш гэтага аб пісьманосцы з паштовага аддзялення ў Чараўцы (Гайнаўскі пав.) гр. Мікалаю Лясоце. Можна пачуць ад людзей толькі самыя лепшыя словы аб сваім пісьманосцы.

— Мікола Лясота працуе шчыра, усё даносіць нам часова... Відаць, любіць сваю працу і ведае, што працуе для людзей, — гаворыць сустрэнуты настаўнік.

— «Ніву» прыносіць мне заўсёды раніцай у суботу, — гаворыць жанчына з вёскі Скупава. — У пагоду і непагадзь з'яўляецца пісьманосец Лясота ў сваіх вёсках з пачкай пісьмаў і газет.

У час падпіскі на газеты гр. Лясота, нягледзячы на вялікі мароз, хадзіў па сялянскіх хатах аж да 10-ай гадз. вечара ў вёсцы Скупава. Хочацца, каб усе пісьманосцы так шчыра працавалі. **М. К.**

Першы трактар

На Сакольшчыне налічваецца 98 сельскагаспадарчых гурткоў, якія аб'ядноўваюць 2 398 членаў. Амаль усе гурткі закупляюць шмат сельскагаспадарчых машын. Найбольшай папулярнасцю карыстаюцца малацільныя агрэгаты і сеўнікі. На трактары да гэтага часу няма ў сялян попыту. І толькі адзін сельгасгурток у Голіках нядаўна купіў трактар.

У апошні час у сельгасгурток у Крынках уступіла 6 новых членаў і цяпер налічваецца ў ім 40 гаспадароў. Гэты сельгасгурток таксама ў хуткім часе закупіць трактар. **м. х.**

Асветнае мерапрыемства

Сяляне ўсё больш і больш разумеюць, што без грунтоўных сельскагаспадарчых ведаў цяжка гаспадарыць, цяжка жыць. Вось таму нядаўна сесія грамадскай рады нарадовай у Кузніцы (Сакольскі павет) пастанавіла арганізаваць на восень народны універсітэт.

Ітак, на вечаровыя заняткі 2 разы ў тыдні на працягу двух гадоў будуць прыходзіць сяляне і атрымоўваць агранамічныя, заатэхнічныя, медыцынскія, юрыдычныя і іншыя веды. **М. Х.**

Пабудаваў 163 дамы

Добра і прыгожа пабудаваць дом на вёсцы — гэта вялікая справа, якая ў значнай меры залежыць ад майстра. Адны вясковыя сталяры вельмі ўдала будуюць дамы, у іншых гэта выходзіць горш. На Бельшчыне вялікім аўтарытэтам у галіне будовы дамоў карыстаецца жыхар Райска Васіль Пэшко. Яму цяпер 55 год. Пабудаваў ён ужо 163 дамы.

«Залатыя рукі ў яго», — часта гавораць у Райску і навакольных вёсках пра Васіля Пэшко. **М. Х.**

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul Wesołowskiego 1 tel. centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch" Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granica: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł Należność na prenumeratę za granica wpłacać na konto — PKO 1-6- 100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7 Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51 Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł 5 000 Bltk N 3

У СУДЗЕ

Суддзя:

— Калі ўсе людзі ў вашай вёсцы спакойна спалі, вы пайшлі па чужых хлявах і сталі абрэзваць у коней хвасты. Ці не так было?

Абвінавачаны:

— Так было, але няпраўда, што ўсе спалі.

Якуб Сабешук
Пограбы

У ДОКТАРА

Да доктара прыйшоў пацыент і кажа:

— Я быў у бабкі і яна мне параіла...

— Параіла вам нейкую дурасць, — перарваў яго доктар.

— Яна параіла мне, каб я ішоў да вас, — сказаў пацыент.

Мікалай Вакулеўскі
Кленікі

САМАДБСЛУГОЎВАННЕ

ЧАМУ?

Вяртаючыся са звярынца, бацька пытае сына:

— Чаму людзі падобныя да малпы?

— Таму, што, як каторы нап'ецца, дык з яго праўдзівая малпа, — адказаў сын.

Мікалай Міхалюк
Гайнаўка

ВАЎКІ

Бацька да сына:

— Схадзі, Грышка, у лес і назбірай грыбоў.

Грышка:

— Не пайду, бо ў лесе ваўкі.

Бацька:

— А ці ж ты іх хоць раз бачыў?

Грышка:

— Не бачыў, бо ні разу у лесе не быў.

Ваня Лапінскі
Тынкоўшчына

СКУПЫ

Купіў селянін на рынку карову і вядзе яе дамоў. Убачыўшы луг, карова пачала рвацца да травы.

— Ох, — звесіўшы галаву сказаў селянін, — і ў скупога ж чалавека купіў я кароўку, нават на дарогу не пакарміў

Уладзімір Добаш
Рыбалы

ПАМЫЛКА

Настаўнік, каб праверыць хатнюю працу, пытае вучняў:

— Хто колькі зрабіў памылак?

Вучні адказваюць: я тры, я пяць, я сем...

Тады ўстае Саша і кажа.

— А я зрабіў толькі адну памылку.

— Гэта вельмі добра, Саша, — гаворыць настаўнік. — Пакажы свой сшытак.

— Я зусім не выканаў працы, — выясніў Саша.

Аляксандр Нікалаюк
Бельск.

ЧАСТУШКІ

Настаўляйце добра вушы,
Каб славечак не губляць.
Мы частушкі аб Ванюшы
Тут вам хочам заспяваць.

Кажуць, мамін ён сыночак,
Ручанькі без мазаля.
Мама — гэта вол рабочы,
Ваня — ўсё жыццё цяля.

Ён ніколі свае плечы
Да работы не згінаў.
Трыццаць год ляжаў на печы,
Брухам цэглы шліфаваў.

Ён бландзінам нарадзіўся,
Усе гавораць, — не сакрэт, —
Праз усё жыццё не мыўся
І таму цяпер брунет.

Пакахаў Параску крыху
І хацеў пацалаваць.
— Хай жа яго возьме ліха,
На ім бруду фунтаў пяць.

Раз упіўся, небарака,
І пад плотам праляжаў,
І адзін толькі сабака
Яго з жалю палізаў.

І калі ўжо надаела
Вані лодыра валяць,
Пастанову падняў смела,
Каб памерці спрабаваць.

Захацеў ён утапіцца,
І пайшоў туды-сюды...
Не ўтапіўся, бо баіцца
Ваня, як агню, вады.

Зноў аднойчы ён галоўку
У пятлю хацеў улажыць,
Ды не вышла, бо вяроўку
Лянаваўся сабе звіць.

Ваня, Ваня, не дурыся, —
Хочам мы табе сказаць, —
Лепш за працу ты вазьміся,
Будуць людзі шанаваць.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

Далікатнасць — якасць каштоўная і неабходная чалавеку. Як свет светам, яшчэ ніхто не пацярпеў за праяўленне ветлівасці.

Далікатнасці можна павучыцца ад далікатных людзей, або з кнігі «Далікатнасць на штодзень», якая раіць, як у тых ці іншых абставінах сябе трымаць. Напрыклад; калі сядзім мы ў піўной, а на сцяне напісана «не пляваць на падлогу» гэта не значыць, што можна суседу ў кішэнь плюнуць. Зразумела, бываюць у жыцці выпадкі не прадугледжаныя ўстаноўленым этыкетам.

Мой знаёмы — чалавек нясмелы (таму яшчэ не жанаты) трапіў неяк у госці. Сядзіць, значыцца, мой знаёмы - бабыль за сталом і адчувае: — блыха кусае нагу каля костачкі.

Чухацца ў гасцях за сталом, не прыстойна! Пакуль думаў над крытычным становішчам, блыха ўжо вышэй залезла. Паднімаць нагу вышэй было б ужо зусім не далікатна.

Коўзаецца знаёмы на крэсле — далікатна дае зразумець, блысе, што яна хамавата робіць, а суседка пытае:

— Чаго ваша міласць таўчэцца, як Марак у пекле?

Знаёмы збянтэжыўся, але зараз адказвае:

ДАЛІКАТНАСЦЬ

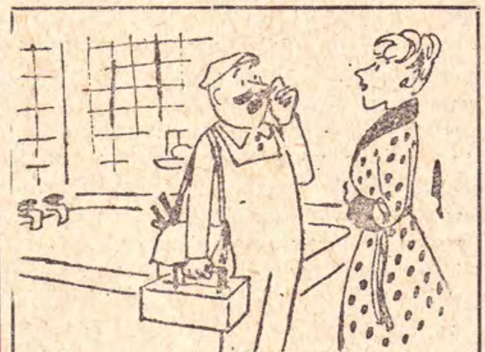
— Фёдар Шаляпін мне ўспомніўся. Спяваў чалавек... Не знайсці яму роўнага: «Блыха, а, ха, ха, ха, ха...» Толькі мне не спяваць, а плакаць хочацца — растлумачыў бабыль далікатна, з тонкім намёкам на тоўстыя абставіны.

А ў суседкі тымчасам вочы шклянымі робяцца, на лоб вылазяць. Яна шэпча суседу:

— Проста свінства, хто тут блох распускае. Так моцна кусае мяне пад мышкай.

Знаёмы яе не слухае. Аб сваёй блысе думае.

Няма выхаду — вырашае — трэба на момант выйсці і блыху з нагавіц высяліць.

— Думаю, што ванна ў парадку, але ўпэўнюся ў гэтым толькі тады, калі вас у ёй убачу.

«France Dimanche»

Устаў ён з-за стала, прабачэння просіць, а за ім суседка падымаецца.

— Вы куды, дарагія госці? Не адхрысціцца вам ад нас так хутка — загамапілі гаспадары.

— Я на хвілінку, на маладзік паглядзець, — апраўдваецца няшчасны.

А нейкі пляшкавы смактун крычыць:

— Што выдумалі, гік... неба ў хмарах, зоркі не відаць, гік... на двары цёмна, бы ў культпрасвеце, а яны на маладзік глядзець збіраюцца, гік...

— Тымчасам блыха ў турыстыку пусцілася і ўжо ў знаёмага на жываце апынулася. Злосць да блох затрасла чалавека, якой апісаць не магчыма.

Глядзіць знаёмы — бабыль на суседку, а ў яе блыха з-пад мышкі вылезла і па голых плечах трухтом бяжыць. Паслініў ён пальцы, злапаў блыху і доўга не думаючы кінуў у недапітую чарку.

Блыха ап'янела і лапкі выцягнула, бы п'яны ногі.

— Маё вялікае дзякуй з пашанай да вас, — з салодкай удзячнасцю сказала жанчына.

Знаёмы разгубіўся, нос у чарку прасунуў і выгукнуў:

— Пазнаю гадзюку, гэта яна калісьці мяне тут, на імянінах кусала.

Пасля такога гаспадары яго не стрымлівалі.

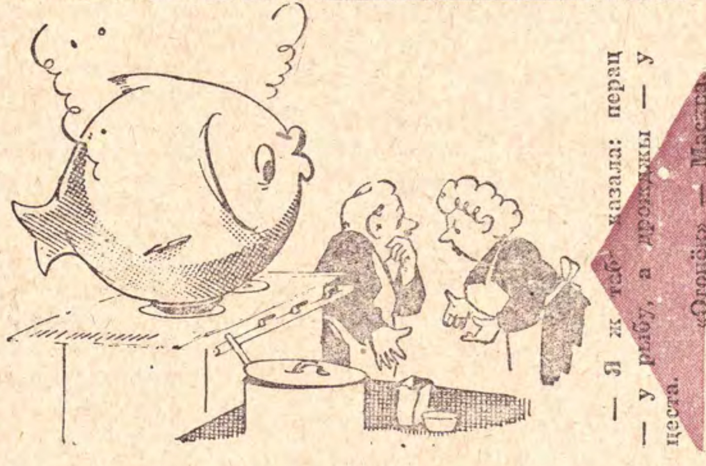
І ўсё здарылася таму, людзі добрыя, што чалавек не ведаў правіл далікатнасці, як абыходзіцца з блыхою ў гасцях.

Дзядзька Лявон

— Не дазволю! Гэта маё апошняе слова!

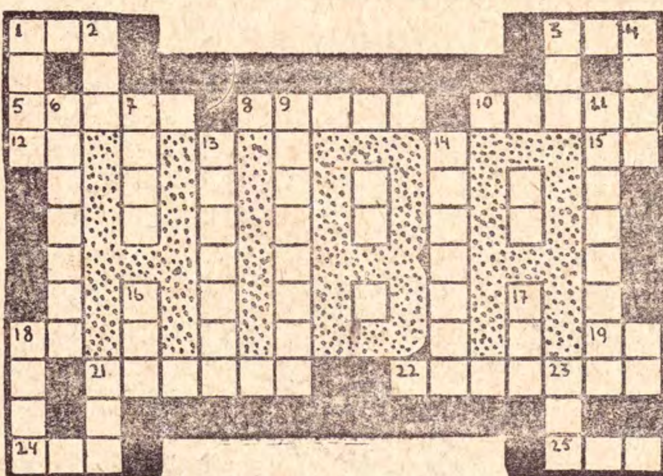
«Quick» — Мюнхен

— Я ж табе казала: перац — у рыбу, а дрожджы — у цеста.

«Огонёк» — Масква.

ЧАЙНВОРД

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ

1. Кветка, якая ярка квітнее ў гародзе.
3. Птушка, з якой параўноўваюць у народзе злоснага чалавека.
8. Частка назвы сталіцы Абісініі.
5. Літаратурны твор у прозе.
10. Мужчынскае імя
12. Мера зямлі
15. Старонка (скарочана)
18. Ініцыялы вядомага беларускага пісьменніка
19. Вокліч, якім паганяюць каня.
21. Найчасцей бывае паміж суседкамі
22. Адпаведнік польскаму «zepsuta» па-беларуску.
24. Юрыдычная ўстанова.
25. Частка назвы сталіцы Казахскай ССР.

ПА ВЕРТЫКАЛІ

1. Вялікі водны абшар
2. Мак (наадварот)
3. Найсмачнейшая частка вішні
4. Страшны як..
6. Яго піша журналіст
7. Першы чалавек на Зямлі па біблії.
9. Ад яе бярэ назву пушча
11. Студэнт аспірантуры.
13. Ад яго дохнуць мухі
14. Герой дзіцячага твору Міхася Лынькова.
16. Прадстаўнік паўзуноў (наадварот)
17. Частка твару
18. Планета, на якую збіраюцца ляцець
21. Лес з пладовых дрэў.
23. Сталіца Башкірскай АССР.